

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

Luokanopettajien kokemuksia etäopetuksesta keväällä 2020 COVID-19 pandemian aikana

Pro gradu -tutkielma
Kaislakerttu Hiipakka
KTK, Luokanopettajaopinnot
Lapin yliopisto
Kevät 2022

TIIVISTELMÄ

Työn nimi: Luokanopettajien kokemuksia etäopetuksesta keväällä 2020 COVID-19 pandemian aikana

Tekijä: Kaislakerttu Hiipakka

Oppiaine: Kasvatustiede (luokanopettajan koulutusohjelma)

Työn laji: Pro gradu -tutkielma

Julkaisutiedot: Rovaniemi: Lapin yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta

Aika: Kevät 2022

Ulkoasu: 58 sivua, 1 liite

Pro gradu -tutkielmassani tarkastelen luokanopettajien kokemuksia etäopetuksesta COVID-19 pandemian aikana. Suomen opetus -ja kulttuuriministeriö teki historiallisen päätöksen, jonka perusteella 18.3.2020 kaikki maamme koulut siirtyivät etäopetukseen. Tarpeen vaatiessa lähiovetusta tarjottiin vain 1-3 luokka-asteen oppilaille sekä erityisen tuen piiriin kuuluville oppilaille.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millaisia kokemuksia luokanopettajilla on opettamisesta yhteiskunnan sulkutoimien muokkaamassa etäkouluarjessa. Tutkielma pyrkii selvittämään miten opettajat ovat kokeneet opetuksen etäopetusjaksolla ja kuinka vuorovaikutus ja oppilaiden oppimisvalmiudet sekä oppiminen ovat mahdollistuneet etäopetuksessa.

Tutkielma toteutettiin laadullisella tutkimusotteella hyödyntäen puolistrukturoitua lomakehaastattelua. Näiden haastatteluiden pohjalta analysoin aineiston laadullisen sisällönanalyysin avulla. Tutkimusaineisto on kerätty huhtikuussa 2020, kun Suomessa etäopetusjakso oli loppuillaan. Tuloksista ilmenee, että onnistuneen etäopetuksen mahdollistumiselle pidettiin avainasemassa hyvää vuorovaikutusta, toimivaa tietoteknistä osaamista sekä tiivistä yhteistyötä kodin ja koulun välillä.

Tutkimustulokset antavat tärkeää tietoa luokanopettajien kokemuksista etäopetukseen siirtymisestä ja etäopetuksen onnistuneisuudesta. Tutkimukseni vastaa yhteiskunnalliseen puheeseen etäopetuksen haasteista ja mahdollisuuksista ja on omalta osaltaan kehittämässä suomalaista etäopetusta tästä eteenpäin.

Asiasanat: etäopetus, verkko-opetus, vuorovaikutus, oppiminen ja oppimisvalmiudet

Sisällys

1. JOHDANTO.....	4
2. OPPIMINEN ALAKOULUSSA	7
2.1 Oppimisen taidot keskilapsuudessa	7
2.2 Vuorovaikutus oppimisessa.....	9
3. ETÄOPETUS.....	13
3.1 Etäopetuksen määritelmä	13
3.2 Etäopetuksen toteuttaminen	14
3.3 Etäopetuksen haasteet.....	16
3.4 Etäopetuksen mahdollisuudet	20
3.5 Tekniset valmiudet etäopetuksessa	23
3.6 Kodin ja koulun yhteistyö etäopetuksessa	24
4. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	26
4.1 Laadullinen tutkimus	26
4.2 Tutkimuskysymykset	27
4.3 Aineisto ja analyysi	28
5. TULOKSET	30
5.1 Vuorovaikutus luokanopettajien kokemana	30
5.2 Oppilaiden oppimistaidot ja oppiminen luokanopettajien kokemuksissa	34
5.3 Luokanopettajien kokemukset teknisistä valmiuksista	37
5.4 Luokanopettajien kokema huoltajien antama tuki	40
6. LOPPULUVUT	43
6.1. Yhteenveto	43
6.2 Pohdinta	45
6.3 Tutkimuksen arviointi, eettisyys ja luotettavuus	47
LÄHTEET.....	50
LIITTEET	57

1. JOHDANTO

Maaliskuussa 2020 Suomessa siirryttiin nopeasti etäopetukseen COVID-19 pandemian levitessä suomalaisten keskuudessa. Hallitus teki päätöksen sulkea koulut maaliskuun puolivälissä leviävän koronaviruksen hillitsemiseksi. (YLE, 16.3.2020.) Lähiopetus keskeytettiin kaikissa oppilaitoksissa ja opetus järjestettiin poikkeuksellisesti etäopetuksena. Sulkutoimenpiteiden tarkoituksena oli suojata väestöä, sekä turvata yhteiskunnan talouselämä. (OKM, STM & VNK 2020.)

Nopea siirtyminen etäopetukseen sai monet kasvatustieteen työntekijät ajattelemaan etäopetuksen olevan uusi asia, kun etäopetukseen siirtyminen tapahtui niin yllättäen. Opetustapana etäopetus omaa kuitenkin vahvat juuret pitkälle historiaan. 1800 -luvun loppupuolella kehitettiin ensimmäisiä etäopetuksen muotoja, joissa etäopetus tapahtui kirjeiden välityksellä. Opettaja suunnitteli oppituntien sisällön ja postitti opeteltavat asiat oppilaalle, joka teki tehtävät ja palautti kirjeen takaisin opettajalle arvioitavaksi. (Mehrotra, Hollister & McGahey 1998.)

Myöhemmin etäopetusta (eng. *distance learning*) on määritelty monin eri tavoin, mutta kaikille näillä määritelmillä on samoja piirteitä. Moore ja Kearsley (2005) ovat määritelleet etäopetusta suunnitelluksi oppimisen muodoksi, joka tapahtuu eri paikassa kuin opetus ja vaatii erityistä oppituntien suunnittelua ja opetustekniikoiden käyttöä sekä erilaisia teknisiä apuvälineitä. (Ho & Thukral 2012).

Nopeasti kehittynyt teknologia ja uudenlaiset pedagogiset valmiudet ovat vieneet etäopetuksen mahdollisuuksia uusiin ulottuvuuksiin. Uudemmassa etäopetuksen määritelmässä etäopetus nähdään aina jonkin instituution järjestämäksi opetuksiksi, jossa vuorovaikutus ja oppimistuotosten jakaminen ovat tärkeässä asemassa opetuksessa ja oppimisessa. Etäopetus eroaa tavallisesta luokkamuotoisesta opetuksesta erityisesti siinä, että opettajat ja oppijat ovat eri tilassa opetuksen aikana. Opetus voi näin tapahtua muun muassa kirjeitse, tietokoneella tai joltain muuta älylaitetta hyödyntämällä. (Simonson ja Seepersaud 2019, 1-6.)

Oppimiseen tarvitaan aina vuorovaikutusta opettajien ja toisten oppilaiden välillä (POPS 2014, 17). Vuorovaikutuksen lisäksi oppimiseen tarvitaan motivaatiota, mikä kehittyy ja vahvistuu yhdessä muiden oppilaiden kanssa. Nykyisen oppimisen tutkimusnäkökulman mukaan oppiminen ja motivaation nähdään yhä enemmän sosiaalisena sekä tilannesidonnaisena vuorovaikutustapahtumana. (Salmela-Aro 2018, 15.) Toimivan vuorovaikutuksen sekä motivoivan oppimisympäristön rakentaminen luokkahuoneeseen on haastava tehtävä.

Kun opetus ja oppiminen viedään luokkahuoneesta etäopetusympäristöön, vaikeutuu vuorovaikutuksen mahdollistaminen entisestään. Hyvän vuorovaikutuksen rakentumiseen tulee kuitenkin käyttää aikaa ja kiinnittää huomiota, sillä se on avain oppimisen mahdollistumiselle. Oppimista tapahtuu jatkuvasti vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa kulttuurin muovaamassa arkipäiväisessä elämässä. Ilman vuorovaikutusta ei ole oppimista. (Kauppinen 2013, 17-19.) Nyky-yhteiskunnassa oppiminen nähdään yhteistoiminnallisena, uutta luovana, tutkivana sekä ongelma- ja ilmiölähtöisenä oppimisena (Lonka & Vaara 2016). Oppiminen rakentuu usein keskustelijoiden yhteisen asioiden työstämisen kautta kysymysten, vastausten, korjausten, täydennyksien sekä epävarmuuden ilmauksien kautta. Vuorovaikutuksessa opittavien asioiden sisältö myös syvenee, kun opetettavaksi nostetuista aiheista syntyy näkökulmaeroja, jotka rikastuttavat keskustelua ja oppimista. (Kauppinen 2013, 17-19.)

Vuorovaikutuksen merkityksellisyyden muistaminen etäopetusta kehitettäessä on ensiarvoisen tärkeää. Etäopetuksen teknisiin valmiuksiin tulee paneutua tarkemmin, jotta vuorovaikutusta voidaan parantaa etäopetuksessa. Tulevaisuudessa on tarpeellista pysyä avoimena ja joustavana uusille ideoille ja ajatuksille sekä etäopetuksen kehittämiseksi. Tähän mennessä ei ole rakentunut yhtä yksinkertaista käsitystä etäopetuksen luonteesta, mutta käsitys etäopetuksesta on muuttunut kokonaisemmaksi. Jotta etäopetusta voidaan parhaiten kehittää, tulee tätä työtä tehdä moniammatillisessa yhteistyössä aina tutkimus- ja kehitystehtävistä käytännön kenttätöihin saakka. (Traxler 2018, 9-10.)

Vielä ei tiedetä tarkasti, millaisia seurauksia etäopetusjaksolla oli oppilaiden oppimiselle tai kuinka hyvin lapset ja nuoret pystyivät kotioloissa opiskelemaan (Vuorio, Ranta, Koskinen, Nevalainen-Sumkin, Helminen & Miettunen, 2021). Uusiempien tutkimustulosten valossa on havaittu, että toiset oppilaat ovat sopeutuneet etäopetukseen varsin hyvin, kun taas toisille ongelmat ovat kasautuneet. Negatiivisia vaikutuksia etäopetusjaksolla oli muun muassa pelko läheisen sairastumisesta Covid -19 pandemiaan tai huoli Suomen tai ylipäätään koko maailman selviytymisestä pandemiasta. (Salmivalli 2022.) Useat lapset kokivat myös yksinäisyyttä etäopetusjakson aikana, kun kavereita nähtiin vain virtuaalisesti (Valtioneuvosto 2020, 64). Positiivisia vaikutuksia etäopetuksella oli kiusaamisen väheneminen (Salmivalli 2022). Lisäksi erilaisia aistiyliherkkyyksiä omaavat oppilaat hyötyivät etäopetustyyillisestä opetuksesta, kun oppiminen tapahtui itsenäisesti kodin rauhassa luokkahuoneen sijaan. (Valtioneuvosto 2020, 63-64.) Myös opettajien etäopetuskokemuksista on vasta vähän tutkimustietoa saatavilla. EduRescuen teettämän tutkimuksen tuloksissa nousi esille opettajien kokema työperäinen stressi etäopetusjakson aikana sekä riittämättömyyden tunteen kokeminen (Lerikkanen 2022).

Tulevaisuudessa onkin tarpeellista tutkia etäopetusjakson fyysisiä, psyykkisiä sekä sosiaalisia vaikutuksia opetukselle ja oppimiselle. Opettajat tarvitsevat lisää koulutusta ja tietoa etäopetuksen haasteista ja mahdollisuuksista sekä lisää koulutusta tietoteknisiin asioihin. Etäopetusjaksolla tarvittavia tietoja ja taitoja tulisi opetella ja harjoitella jo lähiopetuksen aikana, jotta mahdolliset nopeat siirtymiset etäopetukseen tulevaisuudessa toimitaisivat paremmin sekä johdonmukaisemmin.

Tässä pro gradu tutkielmassa haluan saada tietoa luokanopettajien kokemuksista etäopetuksesta poikkeusolojen aikana. Erityisen kiinnostunut olen etäopetuksessa tapahtuvasta vuorovaikutuksesta luokanopettajien kokemana sekä oppilaiden oppimisvalmiuksista opettajien näkökulmasta. Tutkielma on luonteeltaan kvalitatiivinen ja aineisto on kerätty avoimella kyselylomakehaastattelulla Google forms -ohjelmalla luokanopettajilta keväällä 2020 etäopetusjakson loppupuolella. Tutkimuksen edetessä aineisto on analysoitu laadullisella sisällönanalyysillä ja tulokset kirjoitettu auki vastauksista esille tulleiden teemojen mukaan. Tutkielman lopusta löytyy yhteenveto sekä pohdintaa tutkimuksen etenemisestä ja myöhemmistä tutkimusmahdollisuuksista.

2. OPPIMINEN ALAKOULUSSA

Peruskouluikäisen lapsen yksi tärkeimpiä kehitystehtäviä on oppiminen ja koulu yksi hänen keskeisimmistä oppimisympäristöistään. Oppimisen kannalta keskeisessä asemassa ovat lapsen ominaisuudet, kuten sosiaaliset taidot ja motivaatio, kognitiiviset kyvyt ja hänen omat käsityksensä itsestään oppijana. Lapsen taidot itse suunnitella ja ohjata omaa toimintaansa oppimistilanteissa, tavat selviytyä vaikeiksi koetuista tilanteista sekä oppimiseen liittyvät tunteet ja uskomukset ovat tärkeässä asemassa oppimisen tuloksellisuudessa. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2014, 98-99.)

2.1 Oppimisen taidot keskilapsuudessa

Oppimista tapahtuu kaikkialla jatkuvasti. Oppimistilanteessa tietoa käsittelevä toimija saavuttaa uusia tietoja ja taitoja jostain aiheesta tiedostamattoman tai tiedostetun tapahtumasarjan kautta. Näin ollen oppimiseen tarvitaan ulkoisen oppimisympäristön lisäksi sisäinen oppimisympäristö, aivot, joissa varsinainen oppiminen tapahtuu käsitteenmuodostuksen ja ajattelun kautta. Ihmisten sisäinen tapa hahmottaa ympäristöään on hyvin erilaista eri ihmisten välillä, mikä vaikuttaa myös oppimistapojen erilaisuuteen. Ulkoisen ja sisäisen oppimisympäristön tärkeä yhdistävä tekijä ilmenee yksilön ja ympäristön välisenä kommunikointina ja vuorovaikutuksena. Tämä luo oppimisympäristön sosiaalisen kentän. (Piispanen 2008, 16.)

Oppimista alkaa tapahtua jo elämän varhaisvaiheista lähtien. Oppimista tapahtuu, kun taltioimme ja tulkitsemme uutta informaatiota, rakennamme jatkuvasti jäsentyvää ja rikastuvaa kuvaa siitä sosiaalisesta ja fyysisestä maailmasta, jossa elämme sekä itsestämme tämän maailman osana. Oppiminen on monialainen prosessi ja oppimista on monenlaista. Yhteistä kaikelle oppimiselle on, että se kytkeytyy toimintaan ja pyrkii palvelemaan sitä. Yksilön elämähallintataidot kehittyvät, kun hän oppimisen välityksellä sopeutuu maailmaan ja samalla kerää uusia keinoja maailman ja oman itsen muuttamiseksi. Näin oppimista tapahtuu toiminnan puitteissa uutta toimintaa varten. (Rauste-Von Wright, Von Wright & Soini 2003, 50-51.)

Keskilapsuus on ajanjakso, joka kestää esikoulun tai alakoulun alkamisesta varhaisen nuoruusiän alkuun asti. Kulttuurista riippumatta tämä ajanjakso sisältää tärkeitä muutoksia

lapsen elämässä sekä lapsen ja aikuisten välisissä suhteissa. Tätä aikaa voidaan kutsua useimmissa kulttuureissa elämän valmennuskurssin alkamiseksi. (Nurmi, ym. 2014.) Keskilapsuudessa lapsi alkaa pitää yhä tärkeämpänä sitä, miten vertaiset suhtautuvat häneen ja miten hän itse käsittelee ja ymmärtää toisilta saamaansa palautetta. Tällöin korostuu se, miten toisten tunteet, ajatukset ja käyttäytyminen vaikuttavat yksilöön ja se, millä tavoin hän tulkitsee ja havaitsee kanssaihminen käyttäytymistä, kuten ilmeitä, eleitä tai puhetta. Tätä kutsutaan sosiaalisesti havaitsemiseksi. Kouluikässä sosiaalisten taitojen merkitys korostuu ja vakiintuu melko nopeasti. (Kronqvist & Pulkkinen, 2007, 154-156.)

Keskilapsuudessa lapsen fyysinen kasvu on varsin tasaista, hidasta ja vakaata. Kouluikässä lihaksisto vahvistuu ja lapselle kehittyy voimaa ja vahvuutta. Lapsen vartalon ja sen osien toiminnalliset muutokset liittyvät motoriseen kehitykseen. Kouluikässä lapset oppivat monia uusia motorisia taitoja, kuten uinti, luistelu ja voimistelu. Karkeamotoriikassa tärkein kehitysmuutos kouluikäisellä on koordinaation kehittyminen. Hienomotoriikka kehittyy kouluikässä merkittävästi. Oppilaille on luontevaa käyttää tietokoneen näppäimistöä kätevästi ja piirtää sekä kirjoittaa tarkasti. Näiden kehitysvaiheiden huomioinen opetuksessa on tarpeellista, jotta oppiminen olisi mahdollisimman innostavaa, mielekästä ja turvallista. (Kronqvist ja Pulkkinen, 2007, 134-135.)

Kehityopsykologian kautta tunnetuksi tullut sveitsiläinen tutkija Jean Piaget on ohjannut viime vuosikymmenien ajan tutkijoiden ja opetuksen kehittäjien käsityksiä oppimisen, opettamisen ja kognitiivisen kehityksen välisistä suhteista. Nykytutkimuksen valossa oppija nähdään aktiivisena tiedon vastaanottajana ja käsitteelijänä. Lapsi tutkii aktiivisesti ympäristöään ja rakentaa omat käsityksensä ja tietonsa omien tulkintojensa ja kokemustensa varaan. (Nurmi ym. 2014, 95-96.)

Vauvaikäisiä ja lapsia tarkasti havainnoimalla ja haastatteleamalla Piaget tuli siihen tulokseen, että ihmisen kognitiivinen kehitys etenee tiettyjen vaiheiden kautta. Näihin vaiheisiin sisältyy radikaalisti erilaisia kognitiivisia skeemoja eli mielen sisäisiä malleja, jotka yhdistyvät ja muokkautuvat aina uusien mallien muodostuessa. (Bransford, Brown & Cocking 2004, 96-97.) Kouluikäen tultaessa Piaget'n mukaan lapsen ajattelun kehitys on konkreettisten operaatioiden vaiheessa, jolloin lapsi alkaa hahmottaa paremmin esineiden perusominaisuuksien pysyvyyttä, vaikka jotkin niiden ulkoiset ominaisuudet muuttuisivat. Tässä kehitysvaiheessa lapsi oppii käyttämään syy-seuraussuhteita ajattelunsa tukena sekä ymmärtää lukumäärän pysyvyyden. (Nurmi ym. 2014, 89.)

Opetustilanteissa on otettava huomioon lapsen kasvun ja kehityksen vaihe, jotta opetus kohtaa parhaiten oppijan tarpeita eri ikäkausina. Keskilapsuuden ajattelun kehityksen vaiheessa opetuksen tulisi sisältää konkreettisia kiinnekohtia lapsen aiempiin kokemuksiin ja lapsen omaan aktiivisuuteen liittyvää toiminnallisuutta ja kokeilua. Jos lapselle tarjotaan abstrakteille käsitteille perustuvaa ajattelua ja opetusta tässä kehityksen vaiheessa, ei oppimista voi tapahtua, koska lapsen ajattelun kehitys ei ole vielä edennyt abstraktin ajattelun tasolle. (Nurmi ym. 2014, 95.)

Peruskoulun opetussuunnitelman perusteissa (2014, 17) alakouluikäisen oppimiskäsitys katsotaan rakentuvan sille pohjalle, että oppija itse on aktiivinen toimija. Hän harjoittelee ja oppii ratkaisemaan ongelmia ja asettamaan oppimistavoitteita itsenäisesti sekä yhteistyössä muiden kanssa. Ajattelun ja oppimisen kannalta olennaista on kieli, kehollisuus sekä eri aistien käyttö oppimistilanteissa. Oppiminen on yksin ja yhdessä tekemistä, ajattelemista, tutkimista ja suunnittelua, jolloin myönteiset tunnekokemukset ja oppimisen ilo edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa toimintaa. Peruskoulussa oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa opittavaan asiaan, paikkaan ja aikaan. Tavoitteellisen ja elinikäisen oppimisen perustana nähdään oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen. Tämä tukee itseohjautuvuutta oppimisessa, kun lapsi oppii tunnistamaan ja tiedostamaan itselleen parhaan ja tehokkaimman tyylin sisäistää ja oppia uusia tietoja ja taitoja.

2.2 Vuorovaikutus oppimisessa

Yhtä tärkeää kuin lapsen ajattelun kehityksen vaiheiden tiedostaminen ja tunnistaminen keskilapsuudessa on lapsen sosiaalisten taitojen kehittymisen ja yhdessä oppimisen kehitystavoitteiden huomiointi. (Nurmi ym. 2014, 95.) Sosiaaliset taidot kattavat ne ihmisen kyvyt, joiden avulla hän tulee toimeen muiden kanssa, riippumatta siitä, miten seurallinen ihminen hän on. Sosiaaliset taidot opitaan kasvatuksen ja kokemusten kautta. (Keltikangas-Järvinen 2011, 5.)

Tutkimuksilla on voitu osoittaa, että oppimisen polun alkutaipaleella heräävä motivaatio on yksi oppimisen kulmakivistä. Havainnot alkuopetuksessa ja koko perusopetuksen aikana osoittavat, että motivaation kautta opettajan ja oppilaiden välinen vuorovaikutus on yhteydessä lasten ymmärtämistaitojen kehitykseen, oppimiseen ja onnistumisen kokemuksiin. Nämä positiiviset kokemukset taas synnyttävät myönteisiä oppimiskehiä. (Rasku-Puttonen 2013, 13.)

Lev Vygotskin sosiaaliskulttuurinen teoria kehityksestä ja oppimisesta korostaa lapsen ja hänen läheistensä välistä vuorovaikutusta oppimisessa. Vygotskin mukaan lapsi osallistuu aktiivisesti yhteisönsä toimintaan ja hänen kehitystään muovaavat lapsen sosiaaliskulttuurinen ympäristö sekä ihmisten välinen vuorovaikutus. (Nurmi ym. 2014, 95.) Tämän näkemyksen mukaan ihmiset ovat jo syntyessään sosiaalisia ja alkavat vuorovaikuttaa heti syntymän jälkeen muiden ihmisten kanssa. Ihmisen mieli kehittyy siten, että muiden kanssa vuorovaikutuksessa opitut asiat alkavat hiljalleen sisäistyä ihmismielen omaksi toiminnaksi. (Lonka & Vaara 2017, 42-43.)

Oppimistilanteessa oppimista edistää se, että koko oppimisyhteisö yhdessä alkaa toimia asiantuntijayhteisön tavoin. Tällöin oppijat tutustuvat yhdessä opittaviin asioihin ja täydentävät toistensa tietämystä. Jokainen oppilas tuo omasta tietovarastostaan jotain toisten tietoon ja näin oppilaat tukevat ja täydentävät toinen toistensa tietoja ja taitoja. Tämän idean taustalla on Vygotskin lähikehityksen vyöhyke (engl. *zone of proximal development*, ZPD). Lähikehityksen vyöhykkeessä alaraja oppimiselle on niissä taidoissa, joihin oppija pystyy jo itsenäisesti ilman apua. Yläraja määräytyy taas sen mukaan, mihin ihminen kykenee vain ulkoisen tuen avulla, taitavamman osaajan ohjauksessa. Tällainen ulkopuolinen ohjaus, palaute ja apu voi luoda oppijalle tuen, jonka avulla hän pystyy suorittamaan vaativampia tehtäviä kuin hänelle muutoin olisi mahdollista. (Lonka 2017, 74-75.)

Keskilapsuudessa oppilaille tulee tarjota mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen sekä mahdollistaa lähikehityksen vyöhykkeen kaltaiset oppimistilanteet opetuksessa. Oppimisen monialaisuus sekä yhteisöllinen oppiminen ja sen mahdollistaminen ei ole itsestään selvää tai helppoa. Tämä tulee huomioida tietoisesti opetuksessa ja luoda opetustilanteita, joissa opettaja toimii oppilaiden oppimisen tukena ja ohjaajana. Opettajan rooli ei vähene opetuksessa, mutta se saa erilaisen muodon. Siinä missä aikaisemmin opettaja johti luentotyylisesti ja opettajajohtoisesti tunnin kulkua, hän nykyisin ohjaa oppilaiden omaa tiedonhankintaa sekä esittää kysymyksiä, jotka ohjaavat oppilaita ajattelemaan asioita itse. Oppilaat toimivat aktiivisesti oppimistilanteessa keskustellen opettajan ja muiden oppilaiden kanssa. (Cantell 2017, 234-235.)

Yksi tärkeimpiä ulottuvuuksia oppimisessa on hyvä vuorovaikutus opettajan ja toisten oppijoiden välillä sekä kaikenlaisia tunteita kestävä ja käsittelevä oppimisilmapiiri. Positiivinen vuorovaikutus toisten kanssa luo myös turvallisuutta. Luokan oppilasaines voi olla hyvin moninaista ja näin erilaiset temperamenttipiirteet tuovat opetukseen omat mahdollisuutensa ja

haasteensa. Toinen oppilas voi kiirehtiä vastaamaan opettajan esittämään kysymykseen ennen kuin opettaja on ehtinyt sanoa virkkeensä loppuun. Samaan aikaan, kun toinen oppilas vasta käsittelee opettajan esittämää kysymystä ja miettii siihen vastausta. (Rantala 2006, 18-19.)

Temperamenttipiirteiden huomioimisen lisäksi opetuksessa on hyvä panostaa myös oppilaiden oppimismotivaation tukemiseen. Opettajan kannattaa suosia monipuolisia opetusmenetelmiä tunteja suunnitellessaan, jotta oppilaiden koulumotivaatio voisi kasvaa ja säilyä luokka-asteelta toiselle. Koulumotivaatio on sitä, että oppilas kokee koulussa tapahtuvat asiat mielekkäiksi, hyödyllisiksi ja tärkeiksi sekä on kiinnostunut oppimisesta. (Lerikkanen & Pakarinen 2018, 181-183.) Yhä enenevässä määrin oppiminen on yhdessä tapahtuvaa ryhmätyöskentelyä ja yhteisöllistä toimintaa, mikä vaikuttaa siihen, että myös motivaatio rakentuu oppijan yksilöllisinä tulkintoina ja sosiaalisessa vuorovaikutuksessa muiden oppijoiden kanssa. Tästä johtuen koko luokan oppilaiden panos positiivisen yhteisen motivaatioilmaston rakentamiseen on tärkeä, eikä vain yksilötason panostus. (Järvenoja, Kurki & Järvelä 2018, 141-142.)

Positiiviset sosiaaliset suhteet, niin opettaja - oppilas suhde, kuin suhteet vertaisiin vaikuttavat vahvasti oppimismotivaatioon sekä kouluviihtyvyyteen. Tutkimusten valossa oppilaat, joilla on läheinen ja vastavuoroinen suhde opettajaansa, eivät häiriköi tunteilla tai käyttäydy aggressiivisesti muita kohtaan. He pärjäävät paremmin koulussa ja tulevat paremmin hyväksytyksi vertaisryhmissä, kuin ne, joiden suhde opettajaan on ongelmallinen. Näin ollen opettaja- oppilasvuorovaikutuksen laadulla on suuri merkitys oppilaan tulevalle opiskeluralle. (Toom & Pyhältö 2013, 82-83.)

Hyvän koulumotivaation ja positiivisen vuorovaikutuksen rakentaminen tukee oppimisen iloa ja positiivisten oppimiskokemusten kehän muodostumista. Tiedollista saavuttamista arvostavan koulukasvatuksen haastajaksi voidaan nostaa positiivisen psykologian oppi-isän, Martin Seligmanin kehittämä ajatus ”positiivisesta kasvatuksesta”. Siinä toisiinsa limittyvät perinteisten tietojen ja taitojen opettaminen sekä hyvinvointitaitojen ja hyvän luonteen edistäminen. Hyvä luonne nähdään tässä yhteydessä myönteisten luonteenpiirteiden ryppäänä, joka tulee näkyväksi tunteissa, ajatuksissa ja toiminnassa. Hyvinvointitaidot taas muodostuvat oppilaan valmiuksista rakentaa myönteisiä tunnekokemuksia, lisäämään sinnikkyyttään, vahvistamaan ihmissuhteitaan, hyödyntämään vahvuuksiaan sekä elämään hyvinvoivaa ja terveellistä elämää. (Leskisenoja 2017, 422.)

Jotta opettaja voi tukea oppilaiden hyviä vuorovaikutustaitoja sekä tunteiden nimeämistä ja hallintaa, on hänen tunnistettava omat vahvuutensa, valmiutensa ja asenteensa näiden taitojen

opettamiseen. Opettajan pedagoginen toiminta on jatkuvassa vuorovaikutuksessa ympäristön ja toisten ihmisten kanssa. Lisäksi opettajan vuorovaikutussuhteisiin vaikuttavat myös ne kaikki ihmissuhteet, jotka hänelle ovat elämän aikana muodostuneet. Nämä vaikuttavat hänen ajatteluunsa ja toimintaansa. Vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa tärkeässä asemassa ovat tunteet. Voidakseen tukea oppilaitaan omien tunteiden kohtaamisessa ja säätelyssä, on opettajan opetettava ensin itse tunnistamaan ja tunnustamaan tunteet osaksi olemustaan, ajatteluaan, toimintaansa sekä työtään. Näiden lisäksi opettajan tulisi vielä osata hyväksyä tämä tunteiden kirjo osaksi itseään, jotta hän voi tukea oppilaitaan tunteiden säätelyssä. (Sutela 2022, 47-48, 138.)

Pedagogisessa kohtaamisessa on kysymys opettajan valmiuksista kohdata oppilas omana itsenään. Opettajan ja oppilaan tunteiden kohtaamisessa opettajan tulisi pystyä säätelemään tunteitaan valta-asemassaan, oli oppilaan tunteiden kirjo miten laaja tahansa. Opettaja on kohtaamisessa töissä, mutta oppilas on oppimassa elämästä. (Emt. 2022, 138-139.)

3. ETÄOPETUS

3.1 Etäopetuksen määritelmä

Nykyään etäopetus näyttäytyy monille kasvatusalan työntekijöille uutena asiana, vaikka todellisuudessa etäopetusta on tapahtunut yli vuosisadan ajan. Etäopetus on muuttanut muotoaan vuosien saatossa, mutta perusidea on pysynyt samana. Alkujaan kirjekursseihin perustunut etäopetus on saanut aivan uusia ulottuvuuksia digitalisaation kehittyessä nykyiseen muotoonsa. (Simonson & Seepersaud 2019, 7-9). 1800 -luvun loppupuolella kehitellyt aikaisimmat etäopetuksen muodot tapahtuivat kirjekursseilla, joissa oppituntien opettavat asiat lähetettiin postitse oppilaille, jotka suorittivat annetut tehtävät ja postittivat ne takaisin opettajalle arvioitaviksi. Tämän jälkeen opettaja palautti tehtävät arvioituina oppilaalle yhdessä uusien tehtävien kanssa. (Mehrotra, Hollister & McGahey 1998.)

G. Dohmen (1967) on määritellyt etäopetuksen systemaattisesti organisoiduksi itseopiskelun muodoksi, jossa eri aihealueista vastuussa olevien opettajien johdolla opiskelu neuvonta, oppimateriaalien jakaminen sekä opiskelun valvonta on järjestetty mediaa apuna käyttäen. M. Mooren (1973) mukaan etäopetus on opetusmenetelmien ryhmä, jossa opettaminen on toteutettu elektronisilla tai muilla välineillä, jotta yhteydenpito opettajan ja oppijoiden välillä mahdollistuu. Myöhemmin 80 -luvulle tultaessa etäopetuksen määritelmässä kiinnitettiin enemmän huomiota vuorovaikutteisuuteen etäopetuksessa. D. Garrison ja D. Shalen (1987) näkemyksen mukaan etäopetus on opetusta, jossa suurin osa opetuksen kommunikaatiosta opettajan ja oppijoiden välillä tapahtuu etänä. Heidän määritelmässään vuorovaikutuksen ylläpitämiseen käytetään apuna medialaitteita ja vuorovaikutuksen tulee olla molemminpuolista oppilaiden ja opettajan välillä, jotta oppimisprosessi mahdollistuu. Siirryttäessä seuraavalle vuosikymmenelle, etäopetusta määriteltiin ympäristötekijöiden mukaan vuorovaikutuksen tärkeyttä unohtamatta. Mehrotran, Hollisterin ja McGaheyn (1998) mukaan mikä tahansa virallinen opetustapa, jossa suurin osa opetuksesta tapahtuu niin, että opettaja ja oppilaat eivät ole samassa fyysisessä tilassa, on etäopetusta.

Simonson ja Seepersaud (2019, 1-6) määrittelevät etäopetuksen neljään kategoriaan. Ensiksi etäopetus on aina jonkun instituution järjestämää. Itseopiskelusta etäopetus eroaa siinä, että se on jonkin oppilaitoksen järjestämää sekä aktiivista vuorovaikutusta sisältävää. Toinen etäopetusta määrittelevä tekijä on opettajien ja oppilaiden eroava maantieteellinen sijainti ja/tai

opetusaika. Opettajat ja oppijat ovat eri tiloissa opetuksen aikana ja opetus sekä oppiminen voivat tapahtua eri aikaan. Vuorovaikutteisuus on kolmas tekijä etäopetuksen mahdollistumisessa. Vuorovaikutteisuus on välttämätöntä laadukkaassa etäopetuksessa, jolloin oppilaille tulisi olla mahdollisuus jollain tavoin keskustella muiden oppilaiden sekä opettajan kanssa. Viimeinen määrittelevä tekijä on oppimistuotoksien (tieto, -kuva- ja äänimuotoisia tuotoksia tai oppimiskokemuksia) jakaminen oppilaiden ja opettajan kesken. Jos jokin näistä edellä mainituista tekijöistä puuttuu, ei kyseessä ole Simonsonin ja Seepersaudin mukaan etäopetus.

Simonsonin ja Seepersaudin tavoin monet kasvatusalan ammattilaiset korostavat vuorovaikutuksen merkitystä etäopetuksessa. Helmikuussa 2021 julkaistussa raportissa: *Koulunkäynti, opetus ja hyvinvointi kouluyhteisössä koronaepidemian aikana: Tuloksia syksyn 2020 aineistonkeruusta*, vuorovaikutus nähtiin etäopetuksessa kuormittavuutta vähentävänä tekijänä (Ahtiainen ym. 2021, 39-44.) Selkeä struktuuri sekä aktiivinen vuorovaikutus etäopetuksessa koettiin oppimista tukeviksi tekijöiksi. Simonsonin ja Seepersaudin (2019, 1-6) mukaan vuorovaikutuksen tulisi olla etäopetuksessa jatkuvasti läsnä sekä osa oppimisen arkipäivää ja oppisisältöä tukevaa. Vuorovaikutus opettajan ja oppilaan välillä sekä oppilaiden keskinäinen vuorovaikutus voi olla samanaikaista tai tapahtua eri aikaan. Tänä päivänä tapahtuvassa etäopetuksessa tärkeässä asemassa ovat äänen ja videon jakaminen osana opetusta ja oppimista. Näiden avulla opettaja pystyy varmistamaan sekä mahdollistamaan ja valvomaan, että oppimista varmasti tapahtuu. Simonson ja Seepersaud (2019, 1-6) näkevät, että modernin digitalisaation luomat kehittyneet tietoliikennejärjestelmät ovat perusta nykyaikaiselle etäopetukselle, kuitenkin pois sulkematta vanhempia yhteydenpitotapoja. Nämä vähemmän kehittyneet yhteydenpitotavat ovat uusien tavoin edelleen etäopetuksessa tärkeitä.

3.2 Etäopetuksen toteuttaminen

Tämän hetken opetusta suunniteltaessa tulee huomioida oppimisympäristöjen erilaiset ulottuvuudet ja mahdollisuudet. Oppimista tapahtuu paljon koululuokan ulkopuolella erilaisissa fyysisissä ja digitaalisissa oppimisympäristöissä. Nyky-yhteiskunta haastaakin oppilaita ja opettajia näkemään teknologian voimavarana, eikä kuormittavana tekijänä. Toisaalta opettajien ja yhä nuorempien oppilaiden on opittava ohjaamaan omaa toimintaa näissä ympäristöissä sekä tekemään yhteistyötä rajoja ylittäen, eri tahojen kanssa. Opettajien on kohdattava opetuksen

muutoksen tuomat mahdollisuudet ja myös paineet koulun arjessa sekä opetusta suunnitellessa. (Niemi & Multisilta 2014, 12-16.)

Digitaalinen opetus- ja oppimisympäristö muuttanee tulevaisuuden oppimateriaaleja sekä oppituntien lainalaisuuksia. Nykypäivänä kaikki tieto löytyy kätevästi ja helposti netistä sekä monenlaiset arkipäivän asiat hoituvat näppärästi internetin välityksellä omasta älylaitteesta, kuten pankkiasiat, ajanvaraukset ja bussiaikataulujen tarkistaminen. Peruskoululaisella on kaikki maailman tieto kännykässään. Koululaitoksella ja opetuksella on ensiarvoisen tärkeä tehtävä opettaa lapsille laadukasta tiedon etsintää ja käsittelyä sekä kriittistä medialukutaitoa. Tulevaisuuden oppimateriaaleissa yhdistyvät opetettavat perusasiat sekä harjoitukset, jotka ohjaavat tiedon hakemista eri viestintävälineistä – kirjastosta, internetsivustoilta, haastatteluista, lehdistä ja niin edelleen. Murrosaikaa eletään vielä varmasti monta vuotta ja paperiset sekä digitaaliset oppimateriaalit tukevat toinen toistaan vielä pitkän aikaa. (Ruuska 2016, 177-179.)

Etäopetus pohjautuu luokkahuoneessa tapahtuvan opetuksen tavoin opettajien työtä ohjaavan teoksen määritelmiin laadukkaasta opetuksesta eli peruskoulun opetussuunnitelman perusteisiin. Opetuksen järjestämistä ohjaavat tietyt velvoitteet, jotka tukevat valtakunnallisesti yhtenäisiä opetuksen perusteita. Nämä ovat säädetty perusopetuslaissa. Opetuksen tulee edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä sekä ottaa huomion oppilaiden ikäkausi ja edellytykset opetuksessa. Opetussuunnitelmassa veloitetaan opetuksen järjestäjää tekemään yhteistyötä oppilaan kodin kanssa. Työskentelystä ja oppimisesta annettava palaute on tärkeä osa oppimista ja tuen toteutumista. Kolmiportainen tuki on suunniteltu varmistamaan jokaiselle oppilaalle riittävät oppimisen tukimuodot. Perusopetuslain ja perusopetuksen opetussuunnitelman mukaan koululla on velvollisuus seurata oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä sekä antaa säännöllisesti rakentavaa palautetta ja ilmoittaa kodille mahdollisista oppimisen pulmista. (POPS 2014; Perusopetuslaki 628/1998.)

Vuorovaikutuksen onnistuminen opettajan ja oppijan välillä on ratkaisevassa asemassa etäopetuksessa ja sen onnistuneessa toteutuksessa. Helsingin yliopistossa tehtiin tutkimus etäopetussovellus Digiluokasta, jossa oppitunnit järjestetään reaaliaikaisesti, pätevän opettajan johdolla, ryhmämuotoisesti. Opetus oli koettu toimivaksi ja hauskaksi verrattuna verkkokursseihin, jotka suoritetaan itsenäisesti. Riittävä yksilöllinen vuorovaikutus opettajan ja oppijan välillä on avainasemassa laadukkaan etäopetuksen toteutumisessa. (Tikkanen 2020.)

Kevään 2020 etäopetusjakson aikana opettajia ohjeistettiin toteuttamaan opetussuunnitelman mukaista, tasapuolisen laadukasta opetusta, siinä laajuudessa kuin oli mahdollista vallitsevassa tilanteessa toteuttaa. Keskeisiksi kysymyksiksi nousivat etäopetusjakson alkaessa, kuinka turvataan jokaisen lapsen oikeus oppia ja miten erilaisten oppilaiden tarvenäkökulma huomioidaan. Haastavuutta etäopetusjaksoon siirtyminen toi myös digilaitteiden puute erityisesti alakoulun puolella sekä uusien pelisääntöjen ja käytänteiden käyttöön ottaminen ja sopiminen lyhyessä ajassa kotien kanssa. Pekka Heinonen kiittelee suomen koko koulujärjestelmää hyvän etäopetuksen mahdollistajana. Suomalaisessa koulussa myös normaalioloissa opettajilla on laaja autonomia toteuttaa opetusta niin, että oppimisen tavoitteet tulevat saavutetuiksi. Opetusministeriön linjauksista nousi myös luottamus opettajien ammattitaitoon, eikä opetuksen järjestämiselle asetettu liian tiukkoja raameja. (Isopahkala 2020, 6-11.)

Kevään 2020 etäopetukseen siirtyminen jouduttiin tekemään nopeasti, joten etäopetusmenetelmien ja opetuksen järjestämisen suunnitteluun ei ollut lähes ollenkaan aikaa. Tästä huolimatta suurin osa opettajista pystyi nopeasti ottamaan etäopetuksen hallintaan ja saada asiat sujumaan mahdollisimman hyvin. (Laurinolli 2020.) Yhteiskuntatutkija Marko Teräksen (2020) mukaan hyppy etäopetukseen tapahtui niin nopeasti, ettei laadukkuuteen voitu panostaa tarpeeksi, eikä tulevaan etäopetukseen kannat tästä syytä ottaa mallia tulevaisuuden etäopetusta suunniteltaessa.

Useissa kouluissa etäopetuksen aikana oppiminen on vaihtunut tehtäväpohjaiseksi ja etenkin peruskoululle tärkeä yhteisöllisyys ja vuorovaikutteisuus on jäänyt taka-alalle. Jos kevään 2020 etäopetusjakson aikana verkko-opetuksessa käyttöön otetut hätäratkaisut jäisivät pysyväksi toimintamalliksi tulevaisuuden etäopetuksessa ei tilanne näyttäisi hyvältä. Tämä etäopetusjakso antoi meille näyttöä etäopetuksen nykyhetken valmiuksista ja on apuna laadukkaan ja vuorovaikutteisen etäopetuksen kehittämiseen tulevaisuudessa. (Laurinolli 2020.)

3.3 Etäopetuksen haasteet

Keväällä 2020 Covid-19 pandemian aiheuttama peruskoulun etäopetusjakso on eri kyselyiden valossa tuonut esille etäopetuksen positiivisia puolia sekä liudan kehityskohteita. Useat opettajat, vanhemmat ja oppilaat kokivat etäopetusjakson raskaaksi, kun taas osa näki etäopetuksessa potentiaalia ja koki uudenlaisen opetusmuodon myös innostavana.

Opettajien ammattijärjestön (OAJ) keväällä 2020 teettämän kyselyn perusteella, opettajat ovat kokeneet tavoittavansa oppilaat suhteellisen hyvin etäopetuksen aikana. Opettajat kuvailevat käyttäneensä runsaasti aikaa oppijoiden tavoittamiseen erilaisin menetelmin. Kuitenkin suuri osa peruskoulun opettajista kertoo, että yksittäisten oppilaiden kohdalla tavoittaminen oli epäsäännöllistä tai olematonta. (OAJ 2020.) Hytösen (2020, 2-3) mukaan todellisuudessa tekniikka ei aina toimi, eikä osalla oppilaista ole tarvittavia valmiuksia vastuunottamiseen omasta oppimisestaan ja aikatauluistaan. Ongelmia esiintynyt myös lyhyellä varoitusajalla käyttöön tulleiden erilaisten sovellusten ja alustojen käyttöönottamisessa, niin opettajilla kuin oppilailta.

Opettajien suuri ajankäytöllinen panostus etäopetukseen ei ole ollut ilmaista, sillä opettajien ammattijärjestön kyselyyn vastanneista peruskoulun ja lukion opettajista joka viides arvioi työssäjaksamisensa heikoksi. Työn kuormittavuutta ovat kasvattaneet uusien välineiden käytön nopea oppiminen, lisääntynyt työn suunnittelu, viestinnän määrän valtava kasvu niin oppijoiden, kuin vanhempien kanssa sekä yksittäisille oppijoille annettavan kirjallisen palautteen määrän kasvu. Lähiopetuksen tavoin poikkeusoloissakin opettajan on voitava tehdä työnsä työajan puitteissa. Tämän voisi mahdollistaa opettajan tavoitettavuuden rajaaminen tai kirjallisen palautteen määrän vähentäminen. (OAJ 2020.)

Oppilailta on ollut opettajien tavoin haasteita uuden oppimisympäristön lainalaisuuksien omaksumisessa. Erityisesti erityistä tukea tarvitsevat lapset sekä lapset, joiden koti on turvaton vanhempien poissaolon, väkivaltaisuuden tai päihteiden käytön takia, ovat haavoittuvassa asemassa etäopetukseen siirryttäessä. Kaikkia lapsia ei auteta etäyhteyksien muodostamisessa kouluun, mikä voi johtaa oppilaan vetäytymiseen opetuksesta sekä yksinäisyyden kasvamiseen. (Hytönen 2020, 2-3.)

Lasten ja nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen on yksi perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritelty tehtävä (POPS 2014). Etäopetusjaksolla huomattiin olevan oppilaiden oppimisen kehitystä ja hyvinvointia horjuttavia vaikutuksia. Haasteita oppimiselle toi oppimisen tuen riittämättömyys, etäopetukseen tarvittavien oppimisstrategioiden puute sekä itseohjautuvuuden ongelmat tehtävien suorittamisessa. Osa oppilaista koki lisäksi yksinäisyyttä, kun yhteys kavereihin rajoittui virtuaalisiin tapaamisiin. (Valtioneuvosto 2020, 64.) Valtioneuvoston Covid-19-tiedepaneeli toteaa, että peruskouluikäisille pandemian vaikutukset voivat olla pitkäaikaisia peilaten siihen, että kouluopinnoista suoriutuminen on ratkaisevassa asemassa lapsen tulevaisuuden

mahdollisuuksiin kouluttautua sekä työllistyä. Negatiiviset kokemukset horjuttavat helposti oppilaan omaa käsitystä itsestään oppijana ja mahdollisuuksista pärjätä opinnoissaan. Tämä johtaa usein kielteiseen asenteeseen koulutusta kohtaan sekä laaja-alaiseen osaamisvajeeseen. (Laatikainen, Vapalahti, Kalland, Välijärvi, Huotilainen, Salmivalli & Ollikainen, 2020, 43).

Turun Yliopiston ja THL:n (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos) tutkimuksen lippulaiva INVEST (Eriarvoisuuden, interventioiden ja uuden hyvinvointiyhteiskunnan tutkimuksen lippulaiva ja tutkimuskeskus) keräsi etäopetusjakson lopulla tietoa peruskoulun oppilaiden kokemuksista koronakeväänä 2020. Tutkimuksella haluttiin saada tietoa etäopiskelun sujumisesta, vuorovaikutuksesta kotona sekä opettajien ja kaverien kanssa, huolista ja peloista sekä tuen saamisesta. Tulosten mukaan alakoululaisilla yleisin koettu huoli oli, että joku läheinen saa Covid -19 tartunnan tai huoli Suomen ja maailman selviytymisestä. Tutkimuksella saatiin selville, että oppilaiden kokemukset etäopetusjaksosta olivat hyvin erilaisia. Toiset sopeutuivat hyvin, kun taas toisilla oli paljon erilaisia kasaantuvia ongelmia. Tuloksista voidaan havaita etäopetusjakson todennäköisesti kasvattaneen oppimisen ja hyvinvoinnin eroja perusopetuksen oppilaiden välillä. Positiivisia tuloksia saatiin siinä, että kiusaamista esiintyi vähemmän etäopetuksen aikana kuin lähiopetuksessa. Valitettavasti kaikkein eniten kiusattujen kohdalla kiusaaminen jatkui valitettavan usein etäopetusjakson aikana. (Salmivalli 2022.)

Opettaja -lehdessä julkaistussa artikkelissa opettajat kertovat kokemuksiaan etäopetuksesta. Kuudennen luokan opettajan mukaan etäopetukseen oli helppo siirtyä sillä, hänen oppilaillaan digitaidot olivat hyvin hallinnassa. Etäopetusjakson edetessä muutamilla oppilailla alkoi esiintyä vaikeuksia oman toiminnan ohjauksessa sekä tehtävien aloittamisessa ja loppuun saattamisessa. Oppilaiden ohjaaminen oppilashuollon palveluihin, kuraattorille tai perheneuvolaan, ei onnistunut, koska jonot olivat liian pitkät. (Korkeakivi, Nissilä & Tikkanen 2021.)

Etäopetuksen järjestämisessä ja tuntien suunnittelussa sekä pitämisessä opettajat ovat kokeneet suurta ylikuormittumista. Erityisesti nuoret opettajat ovat olleet vaikeuksissa työn rajaamisessa ja kokeneet uupumusta ja stressiä. Oman työn rajaaminen ja ajattelutavan muutos sekä esimiehen ja kollegoiden tuki antavat voimaa omaan opetustyöhön. (Tikkanen 2020.)

Italiassa Turinin yliopistossa tehtiin tutkimus opettajien stressinsietokyvystä etäopetukseen siirryttäessä. Tutkimuksen mukaan puutteelliset tieto- ja viestintäteknologiset taidot vaikuttivat opettajien minäpystyvyyteen negatiivisesti sekä nostivat stressitasoa huomattavasti. Tutkimukseen osallistui yhteensä 366 ala- ja yläkoulun opettajaa 24 Euroopan unionin

valtiosta. Tutkimushenkilöistä 86% olivat naisia. Tutkimus osoitti, että opettajat, joilla on hyvät itsesäätylytaidot sekä vahva minäpystyvyyden tunne, selvisivät paremmin uudesta stressaavasta tilanteesta etäopetusjaksolle siirryttäessä kuin heikommat itsesäätylytaidot omaavat kollegat. (Rabaglietti, Lattke, Tesauri, Settanni & De Lorenzo 2021.)

Suomalaisessa EduRESCUE -tutkimushankkeen teettämässä tutkimuksessa saatiin saman suuntaisia tuloksia opettajien kokemuksista etäopetusjaksosta, kun kysyttiin peruskoulujen kokemuksia etäopetuksesta. Kyselyssä haluttiin kartuttaa tietoa suomalaisten opettajien työhyvinvoinnista kevään 2020 etäopetusjakson aikana. Suurin osa opettajista koki työperäistä stressiä, minkä määrä koettiin lisääntyneen etäopetuksen aikana. Myös riittämättömyyden tunnetta koettiin. Haasteet koskivat enimmäkseen digitaalisten laitteiden käyttöä sekä opetuksen laadun varmistamista. Toisaalta tämä kehitti digiosaamista nopeasti. Lisäksi lähi- ja etäopetuksen yhdistäminen koettiin haastavaksi. Työhön kiinnittymiseen etäopetusjakso ei vaikuttanut suuremmin. (Lerikkanen 2022.)

Toisessa suomalaisessa EduRESCUE -tutkimushankkeessa tulosten mukaan rehtoreiden ja opettajien työuupumus kaksinkertaistui etäopetusjakson aikana ja rehtoreista 77% oli huolissaan koulun selviytymisestä. Koululla on suuri merkitys lasten ja nuorten hyvinvoinnille ja koululaitos tarjoaa oppilaille tietynlaisen turvapaikan. Rehtoreiden huoli pärjäämisestä kohdistui enemmän opettajiin ja oppilaiden vanhempiin, eikä niin suuresti oppilaisiin. Opettajien kyky priorisoida ja aikatauluttaa omaa työtä huoletti eniten rehtoreita. Useiden opettajien kohdalla opetuksen suunnitteluun ja toteutukseen oli käytetty paljon enemmän aikaa ja resursseja kuin lähiopetuksessa, mikä kuormitti opettajia enemmän kuin aikaisemmin. Tässä tilanteessa esimiehen tuki koettiin tärkeäksi. (Salmela-Aro 2022.)

Filippiineillä tehdyssä tutkimuksessa tahdottiin saada tietoa Covid-19 pandemian aikaisen etäopetusjakson opetuskokemuksista ja käsityksistä etäopetuksen haasteista ja mahdollisuuksista tulevaisuudessa. Tutkimus kerättiin Google Forms kyselylomakkeella kahden viikon aikana eri kouluilta ja yliopistoilta Filippiineillä. Tutkimukseen vastaasi yhteensä 2300 henkilöä. Tutkimukseen vastanneista jopa 99% prosenttia koki olevansa valmis antamaan etäopetusta oppilailleen Covid-19 pandemian kaltaisen kriisin aikana. Toisaalta 51% prosenttia vastasi, ettei koe olevansa tarpeeksi hyvin valmistautunut ja että, välineet eivät ole tarpeeksi kattavat etäopetusta varten. (Alea, Fabrea, Roldan & Farooqi 2020.)

Nykypäivän etäopetuksessa käytetään ensisijaisesti erilaisia digitaalisia laitteita yhteydenpitämiseen. Nämä sisältävät erilaisia mediasovelluksia ja viestintäohjelmia, mitkä

mahdollistavat nopean ja reaaliaikaisen yhteydenpidon pitkänkin matkan päähän. Tällainen mahdollisuus on loistava erityisesti Covid- 19 pandemian tapaisen kriisin aikaan, mutta se kätkee myös useita haasteita taakseen, mitkä on syytä ottaa huomioon.

Lasten ja nuorten ruudunkäytöstä on tutkittu, että kohtuullisella käytöllä on positiivisia vaikutuksia lasten ja nuorten kehitykselle muun muassa sosiaalisiin suhteisiin, joita solmitaan ja ylläpidetään älylaitteella internetin välityksellä. Toisaalta internetin liiallinen käyttö on johtanut erilaisiin terveysongelmiin ja sillä on näin negatiivinen vaikutus lapsiin ja nuoriin. Myös internetin käyttämättömyys voi saada aikaan syrjintää ja negatiivisia tunnekokemuksia. (UNICEF 2017, 6-7.)

Erilaisilla älylaitteilla tapahtuva digitaalinen etäopetus nostaa esille lisäksi muita nuorten terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä kysymyksiä, mitä on hyvä tulevaisuutta ajatellen pohtia. Pidentyneellä ruutuajalla on mahdollisesti kauaskantoisia vaikutuksia myös lasten ja nuorten silmäterveyteen. Digitaalisten laitteiden näytöstä säteilevä sininen valo värisee enemmän kuin muunlainen valo ja rasittaa näin enemmän silmiä. Kauan tuijotettaessa älylaitteista heijastuvaa kirkasta valoa, kehon luontainen melatoniinin tuotanto häiriintyy. Tämä pitää vireystilaa yllä jatkuvasti ja vaikeuttaa näin esimerkiksi lapsen nukahtamista. Etäopetusta kehitettäessä on hyvä pohtia, miten ruutu-aikaa voitaisi vähentää, kuitenkin niin, ettei se vähentäisi vuorovaikutteisuuden sekä kohtaamisten määrää entisestään etäopetuksessa. (STT info 2020.)

3.4 Etäopetuksen mahdollisuudet

Suomen Vanhempainliitto ry:n (2020) Mitä perheille kuuluu -verkkokyselyn mukaan tulosten valossa etäkoulun käytänteissä oli merkittäviä koulu- ja opettajakohtaisia eroja. Opiskelumotivaatiota ylläpitävinä tekijöinä pidettiin opettajan joustavuutta tehtävien palautusajoissa sekä päivittäistä videoyhteyttä opettajaan ja luokkatovereihin. Tämä koettiin tärkeäksi opettajan ja oppilaiden välisen vuorovaikutuksen ylläpitäjänä. Näiden lisäksi selkeä päivärytmi tuki oppilaiden opiskelumotivaatiota.

Etäopetus on koettu lasten ja nuorten näkökulmasta monin eri tavoin. Myös positiivisia vaikutuksia on havaittu etäopetusjakson aikana kuten kiusaamisen väheneminen. Myönteistä vaikutusta etäopetuksella on ollut myös aistiyliherkkyyden ja autismikirjon omaaville oppilaille. Etäyhteyksiin perustuvilla opetusratkaisuilla voidaan täydentää lähiopetusta ja tuoda siihen uusia ulottuvuuksia, mikä vähentää eriarvoisuutta ja edistää oppilaiden

yhdenvertaisuutta. (Valtioneuvosto 2020, 63-64.) Etäopetuksessa nopeasti käyttöön otetut digitaidot ja erilaiset opetusmenetelmät ovat kehitettynä hyvin käyttökelpoisia tulevaisuuden etäopetusta ajatellen sekä opetuksen ja tutkimuksen parissa (Hytönen 2020, 2-3).

Opetusta ja erityisesti oppimista ajatellen arviointi sekä selkeä ja johdonmukainen palautteenanto on tärkeää. Helsingin yliopiston tekemä tutkimus opettajien käsityksistä arvioinnista ja palautteenannosta oppilaille etäopetuksen loppupuolella antaa tietoa arvioinnin onnistuneisuudesta etäopetusjakson aikana. Tutkimuksessa kerättiin tietoa suomalaisten peruskouluopettajien arvioinnista ja palautteen annosta vieraitten kielten opetuksessa. Tuloksista kävi ilmi, että hyvän vuorovaikutuksen pitäminen oppilaisiin sekä jatkuva rakentavan palautteen antaminen on välttämätöntä laadukkaan etäopetuksen kannalta. (Mäkipää, Hahl & Luodonpää-Manni 2021.)

Kiinnostava näkökulma etäopetusjaksosta piirtyy myös opettajien digiosaamisen paranemisena sekä innostuksen heräämisenä näiden taitojen kehittämiseen. Opettajista 41% kertoi digiosaamisensa parantuneen huomattavasti ja 51% kertoi digiosaamisensa kasvaneen hieman etäopetusjakson aikana. Etäopetusjakso sai valtaosan opettajista muuttamaan työskentelytapojaan tulevaisuudessa. (Ahtiainen ym., 2020, 25-26.)

Eräissä Indonesian yliopistossa valmistui tuore tutkimus, jossa haluttiin kerryttää tutkimustietoa neljään perusteemaan keskittyen valmistuneiden ylioppilaiden etäopetuskokemuksista COVID-19 pandemian aikana. Tutkimuksen avulla tahdottiin oppia ymmärtämään paremmin etäopetusta, saada ymmärrystä erilaisista opetuksessa käytetyistä teknologioista ja opetuslustoista, saada tietoa opiskelijoiden käyttämistä oppimisstrategioista sekä oppimisen voimavaroista. Tutkimuksen mukaan opiskelijat pitivät vuorovaikutusta tärkeänä etäopetuksessa. Monet kokivat etäopetusjakson mielekkäänä koululta saadun tuen ansiosta, mutta myönsivät opiskelun olevan vahvasti riippuvaista erilaisten teknologisten laitteiden toiminnasta ja opetuslustojen käytön hallitsemisesta ja toiminnasta. (Heriyanto, Yanuar Yoga Prasetyawan, Ika Krismayani 2021.)

Viime vuosien aikana haasteeksi verkkopohjaisessa opetuksessa on noussut pedagogisesti mielekkäiden oppimateriaalien löydettävyyden verkosta. Verkossa on tarjolla suuri määrä erilaisia materiaaleja, mutta niiden tutkiminen ja sopivan materiaalin löytäminen vie paljon aikaa. Kouluilla on mahdollisuus ostaa myös kustantajien tarjoamia valmiita sisältöjä. Kaikilla kouluilla ei kuitenkaan tähän ole varaa, mikä hankaloittaa verkkopohjaisen opetuksen järjestämistä. Mahdollisuudeksi verkkopohjaisessa opetuksessa on noussut pilvipalveluiden

käyttö, jossa opetusmateriaalit ja oppilaiden tuottamat materiaalit tallennetaan verkon kautta niin sanotusti pilveen, mistä ne ovat saatavilla millä tietokoneella tai älylaitteella tahansa, kun selain ja verkkoyhteys toimivat. Tämä tuo uusia ulottuvuuksia ja mahdollisuuksia etäopetuksen järjestämiselle. (Multisilta, Niemi & Lavonen 2014.)

Tämän hetken opetusta suunniteltaessa tulee huomioida oppimisympäristöjen erilaiset ulottuvuudet ja mahdollisuudet. Oppimista tapahtuu paljon koululuokan ulkopuolella erilaisissa fyysisissä ja digitaalisissa oppimisympäristöissä. Opetusta suunniteltaessa onkin tarpeellista pohtia, miten oppimisessa voidaan ottaa resursseiksi kaikki ne oppijayhteisöt ja ympäristöt, joissa lapsi oppii ja toimii sekä ne välineet, joita hän käyttää. (Kangas, Kopisto & Krokfors 2016, 80-81). Nyky-yhteiskunta haastaa oppilaita ja opettajia näkemään teknologian voimavarana, eikä kuormittavana tekijänä. Toisaalta opettajien ja yhä nuorempien oppilaiden on opittava ohjaamaan omaa toimintaa näissä ympäristöissä sekä tekemään yhteistyötä rajoja ylittäen, eri tahojen kanssa. Opettajien on kohdattava opetuksen muutoksen tuomat mahdollisuudet ja myös paineet koulun arjessa sekä opetusta suunnitellessa. (Niemi & Multisilta 2014, 12-16.)

Nykyisin suurimalla osalla lapsista ja nuorista on älypuhelin käytössä ja niillä, joilla tähän ei ole mahdollisuutta, voivat lainata opiskeluun muun muassa koulun älylaitetta, kuten tablettitietokonetta. Mobiililaitteen ohjattu käyttö luo uusia mahdollisuuksia opetukseen ja oppimiseen. Motivaatiota ja oppimista käsittelevien tutkimusten valossa, on havaittu, että mobiililaitteiden käyttö opiskelussa voi tukea mielekästä oppimista sekä motivoitumista opiskeluun. Mielekkäälle oppimiselle on tunnusomaista muun muassa yhteisöllisyys, vuorovaikutteisuus, tavoitteisuus sekä tilannesidonnaisuus. Tämä tuo uusia mahdollisuuksia lähi- ja etäopetukseen, joita kannattaa tulevaisuudessa kehittää ja hyödyntää. (Sormunen & Lavonen 2014, 114-117.)

Etäopetus on käsitteenä ja toimintamallina vielä pitkästä historiastaan huolimatta nykyisessä digitalisaation täyttämässä yhteiskunnassa vielä avoin ja jatkuvassa muutoksessa. Etäopetuksesta on voitu luoda kokonaisempi kuva ja ymmärrys, mutta tulevaisuudessa tulee tätä käsitystä edelleen muokata ja viedä eteenpäin moniammatillisessa yhteistyössä aina kehittävästä tutkimustyöstä arkipäivän kenttätyöhön asti. (Traxler 2018, 1, 9-10.)

3.5 Tekniset valmiudet etäopetuksessa

Elämme globaalissa maailmassa, jossa yhteydenpito lähelle ja kauas on helppoa. NykYTEKNOLOGIA mahdollistaa yhteydenpidon maailman toiselle puolelle reaaliaikaisesti. Toisinaan taas tekniikka voi pettää ja olemme uusien haasteiden edessä.

Ahtiainen ym. keräsivät kyselylomakkeen avulla keväällä 2020 kattavasti tietoa etäkoulun toteuttamisesta suomalaisissa peruskouluissa. Alustavien tulosten mukaan kaksi kolmesta rehtorista kertoivat, että heidän kouluissaan oli koettu jonkin verran ongelmia opetuksessa tarvittavien sovellusten sekä digitaalisten välineiden kanssa etäopetusjakson alkaessa. Toisaalta yhtä moni rehtori kertoi, että heidän koulustaan löytyi tarvittavat rakenteet monipuolisen ja laadukkaan digitaalisen opetuksen toteuttamiseksi. Kolmannes rehtoreista raportoi etäopetuksen laadun olleen vaihtelevaa. (Ahtiainen, ym., 2020, 6–11.) Edellä mainitut tekijät rajoittavat vaihtelevien ja monipuolisten etäopetusmenetelmien käyttöä. Tutkimuksessa voi mahdollisesti olla eroja eri luokka-asteiden välillä, sillä tutkimus ei erotellut ala- ja yläkoulujen rehtoreiden vastauksia. Myös alueelliset erot ovat mahdollisia.

Opetusalan Ammattijärjestön (OAJ, 2020) teettämän kyselyn tulokset nostavat esille monen opettajan digiloikan sekä vaihtelevat opetuskäytänteet. Myös oppilailta on vaadittu digiloikkaa. Perusopetuksessa opetukseen tarvittavat välineet löytyivät valtaosalta oppilaista, mutta puolet opettajista kertoo välineitä puuttuvan yksittäisiltä oppilailta. Lisäksi joka kuudes opettaja kertoo useilta oppilailta puuttuvan välineitä. 61% peruskoulun opettajista kertoi antavansa reaaliaikaista opetusta, kun taas loput kertoivat opetuksen pohjautuvan oppilaille annettaviin tehtäviin. (OAJ 2020.) Suomen Vanhempainliito (2020) keräsi huhtikuun 2020 alkupuolella vanhempien ajatuksia etäkoulusta. Kyselyyn vastanneiden vanhempien mukaan ne, jotka kokivat etäkoulujakson onnistuneen hyvin, kertoivat, että koulu oli huolehtinut tarvittavien opiskelumateriaalien lisäksi, että oppilailta löytyy myös riittävät digilaiteet sekä toimivat yhteydet. Etäopetuksen toimivuuden haasteiksi vanhemmat nimesivät ajoittain nettiyhteyden kuormittumisen, erityisesti monilapsisissa perheissä sekä rauhallisen opiskelutilan löytämisen, niin etteivät muut perheenjäsenet häiritse. Lisäksi opettajien ja oppilaiden välisiä reaaliaikaisia videoyhteyksiä olisi toivottu olevan enemmän.

Opetushallituksen kokoamaan raporttiin etäopetuksen järjestämisestä on kerätty tilannekuvaa etäopetuksesta kevään 2020 poikkeustilan jälkeen. Raportin mukaan yksi keskeinen tasa-arvoisen opetuksen edellytys etäyhteyksiä hyödyntävässä opetuksessa liittyy tietoteknisiin

välineisiin. Tutkimusten ja selvitysten mukaan keväällä 2020 poikkeavien opetusjärjestelyiden aikana koulujen laitetilanne oli kohtuullinen. Tällä pystyttiin pääosin turvaamaan opetuksen jatkuminen haastavissa olosuhteissa, vaikka koulujen laitetilanteessa on paljon parannettavaa. Lisäksi eri alueiden ja koulujen tietoteknisessä varustelussa näkyy vaihtelua. (Vuorio, Ranta, Koskinen, Nevalainen-Sumkin, Helminen & Miettunen, 2021, 52-53.)

Eräässä indonesialaisessa yliopistossa tutkittiin Covind -19 pandemian aiheuttaman etäopetuksen aikana WhatsAppin käyttöä opetuksessa. Tutkimuksella pyrittiin selvittämään, paransiko kyseisen sovelluksen käyttö opiskelijoiden oppimismotivaatiota. Tutkimukseen osallistui 30 neljännen vuoden yliopisto opiskelijaa. Tutkimuksen tulosten mukaan oppimismotivaatiossa oli selkeä kasvu WhatsAppin käyttöönoton myötä. Sovelluksen innostavuus ja käyttökelpoisuus etäopetukseen näkyy siinä, että opiskelijat voivat olla pikaviestein ja videoyhteydellä toisiinsa reaaliaikaisesti yhteydessä sekä lähettää toisilleen muun muassa kuvia, videoita, karttoja ja kokonaisia tiedostoja. (Susilawati & Supriyatno 2020, 5-6.) Erilaiset ilmaiset tietokone- ja älylaitesovellukset, kuten WhatsApp auttavat etäopetuksen järjestämisessä, erityisesti sellaisissa tilanteissa, kun opetukseen käytettävät resurssit ovat olemattomat ja oppilaitoksella ei ole varaa tarjota kaikille oppilailleen kalliita verkkopohjaisia opetuslustoja.

3.6 Kodin ja koulun yhteistyö etäopetuksessa

Vähän yli puolet opettajista kertoi pitäneensä yhteyttä etäopetuksen aikana koteihin ainakin kerran päivässä ja hieman yli kolmannes kertoi yhteydenpidon olevan viikoittaista. (Ahtiainen, ym. 2020, 26.) Suomen Vanhempainliitto ry ja sen ruotsinkielinen sisaryhdistys Hem och skola keräsivät keväällä 2020 vanhempien näkemyksiä etäopetuksesta. Etäkoulujaksoon tyytyväiset vanhemmat kuvasivat kodin ja koulun yhteistyötä normaalia tiiviimmäksi ja läheisemmäksi. Heidän kokemuksensa mukaan koululta sai tarvittaessa tietoa ja vastauksia kysymyksiin sekä toiveisiin. Vanhemmat ymmärsivät opetustyön haastavuuden poikkeustilanteessa sekä kertoivat arvostavansa opettajien joustavuutta ja työpanosta tässä uudessa tilanteessa. (Hem och skola 2020, 1-3.)

Indonesian Pacitanin yliopistossa kerättiin tutkimustietoa peruskoulun ja esikoulun oppilaiden vanhempien antamasta tuesta oppilaille etäopetusjakson aikana. Tutkimukseen osallistui 48 henkilöä, joita haastateltiin google forms -kyselyllä sekä puhelin haastatteluilla. Haastateltavien

vanhempien lapsilla oli erilaisia tehtäviä etäopetusjakson aikana. Osalle oppilaista oli annettu tehtäviä työkirjasta tai koulussa aloitetun työn loppuun saattaminen, kun taas osa osallistui internetin välityksellä etäoppitunnille tai teki tehtäviä tietokoneella tai älylaitteella. Osa oppilaista teki vapaavalintaisia tehtäviä vanhempien tuella tai ilman. Lasten oppimisen tukemiseen ilmeni useita eri haasteita vanhempien vastauksissa. Ongelmallisinta oli lasten haluttomuus oppimiseen tai keskittymisvaikeudet tehtäviä tehdessä. Lisäksi verkkotehtäviin osallistumisessa oli haasteita, lapset tylsistyivät tai halusivat katsoa ennemmin televisiota tai pelata pelejä oppimisen sijaan. Tehtävien ymmärtämisessä oli myös ongelmia sekä osa oppilaista olisi halunnut lähteä kouluun kotona opiskelun sijaan. Tutkimuksen tuloksissa kävi ilmi, että lapset, joiden vanhemmat, jaksoivat ohjata ja tukea lapsiaan etäkoulun aikana sekä luoda lapsiin positiivista mieltä pärjäsivät koulussa paremmin, kuin ilman vanhempien tukea olevat oppilaat. (Apriyanti 2020.)

Etäopetusta kehitettäessä on muistettava ja otettava huomioon, että etäopetuksen onnistuessa hyvin erityisesti pienemmillä oppilailla tulee opettajan ja vanhempien/huoltajien tehdä tiivistä yhteistyötä. Opettajan on saatava yhteys oppilaisiinsa, vaikka huoltajan avulla. Opettajan tulee tietää, onko opeteltavat asiat tullut opittua vai onko oppimisessa aukkoja liian vähäisten tukitoimien vuoksi. Kodin tukea tarvitaan opettajan tuen lisäksi, kuten normaalissakin opetustilanteessa. (Sandberg 2020.) Etäopetusjakson jälkeen vanhempien arvostus opettajien työtä kohtaan kasvoi entisestään sekä ymmärrys vanhempien ja opettajien välillä parani. Etäopetusjakson jälkeen kasvokkaisia kohtaamisia kaivataan suuresti vanhempien kanssa perusopetuksessa. (Korkeakivi 2021.)

Turkissa tehdyssä tutkimuksessa kysyttiin esikoululaisten vanhempien ajatuksia lasten käsitteellisestä oppimisesta medialaitteiden kautta etäopetuksen aikana. Koronavirus pandemian takia esikouluikäiset lapset eivät muiden ihmisten tavoin päässeet liikkumaan ulkona enää tavalliseen tapaan, mikä vaikutti medialaitteiden käytön määrän kasvuun. Ulkona liikkussa ja ystävien kanssa leikkiessä saadut virikkeet oli korvattava jotenkin ja kotona neljä seinän sisällä tähän antoi hyvän mahdollisuuden erilaiset medialaitteet. Tutkimuksen tuloksista kävi ilmi, että erilaiset multimediaa sisältävät ohjelmat, kuten Youtube videot ja lastenohjelmat vaikuttivat positiivisesti lasten käsitteelliseen oppimiseen. Tavallisimpia ja parhaiten opittuja käsitteitä olivat numerot, värit ja eläinten nimet. (Basar, Elyildirim 2022.) Tästä näkökulmasta digitalisaatiolla ja oikeinkäytettynä medialaitteilla on positiivinen vaikutus lasten oppimiseen muun muassa etäopetusjakson aikana.

4. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Laadullinen tutkimus

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti sekä löytämään tai paljastamaan tosiasioita enemmän kuin todentamaan jo olemassa olevia väittämiä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2010, 160-161.) Karkeimmillaan laadullinen tutkimus voidaan ymmärtää aineiston ja sen analyysin muodon kuvaamiseksi teksti muodossa. Laadullisella aineistolla tarkoitetaan usein tekstiä, mikä on voinut syntyä tutkijasta riippuen tai riippumatta. Tällaisia aineistoja ovat esimerkiksi haastattelut ja havainnoinnit tai omaelämäkerrat ja kirjeet. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimussuunnitelma elää tutkimuksen mukana. Sosiaalisen todellisuuden ilmiöitä tutkittaessa tutkimustuloksia ei voida pitää paikattomina tai ajattomina, vaan paikallisina ja historiallisesti muuttuvina. (Eskola & Suoranta 2014, 13-16.)

Laadullisessa tutkimuksessa korostuu todellisuuden ja siitä saatavan tiedon subjektiivinen luonne. Oleellista on tutkimukseen osallistuvien ihmisten näkökulman korostaminen sekä tutkijan vuorovaikutus yksittäisen havainnon kanssa. Tästä näkökulmasta tutkijan, hänen tuottamansa aineiston sekä tutkimuskohteen välillä etäisyys on hyvin pieni. Keskeistä laadullisessa tutkimuksessa on tutkittavien kokemukset. Tutkimuksen tehtävänä on antaa teoreettisesti mielekäs tulkinta tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä. (Puusa & Juuti 2020, 76-77.) Tässä tutkimuksessa on teorian tuella aineistolähtöisesti kerrytetty tietoa suomalaisten peruskoulun luokanopettajien kokemuksista etäopetuksesta Covid -19 pandemian aikana keväällä 2020.

Empiirisuus kuuluu laadulliseen tutkimukseen. Empiirisyydellä tarkoitetaan tutkimuksen perustumista erilaisiin aineistoihin ja niiden analyysiin sulkematta pois teoreettista ulottuvuutta. Empiirinen laadullinen tutkimus rakentuu aina aineistosta sekä teoriasta yhdessä. Laadullisen tutkimuksen ajatellaan usein olevan teoriattomampaa kuin kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimuksen, koska laadullinen tutkimus lähtee liikkeelle aineistosta, jota teoria tukee. Tällainen erehdyttävä ajatusmalli pohjautuu usein dikotomiseen asetelmaan deduktiivisesta tai induktiivisesta tutkimuksesta eli teorialähtöisestä tai aineistolähtöisestä tutkimuksesta. Teorian asema laadullisessa tutkimuksessa on ajankohtaisen tieteellisen kirjallisuuden sekä aiemman

tutkimuksen esittämistä ja jäsentämistä suhteessa omaan tutkimusaiheeseen ja sen tueksi. (Juhila 2021.)

Tutkittaessa ihmisten kokemuksia laadullinen tutkimus saa kulttuurintutkimuksellisen näkökulman, jota voidaan kutsua myös sosiaalisen konstruktionismin näkökulmaksi. Kulttuurintutkimuksellinen näkökulma korostaa uusien näkökantojen löytämistä vanhojen ”totuuksien” toistamisen sijaan. Tällainen tutkimusmuoto tarjoaa oman panoksensa sosiaalisia ilmiöitä koskevaan julkiseen ja tieteelliseen keskusteluun. (Alasuutari 2011, 24-25.) Tässä tutkimuksessa sosiaalinen konstruktionismi näkyy tutkimusaineiston aikasidonnaisuutena tämän päivän etäopetukseen. Tutkimuksen tarkoituksena on saada luotettavaa ja käyttökelpoista tietoa etäopetuksen lainalaisuuksista, joita voidaan jatkossa tutkia lisää uusista näkökulmista.

Tutkimukseni pohjautuu hermeneuttiseen tieteenfilosofiaan, sillä ihmistutkimus on aina ilmiöiden tutkimista, sen tutkimista, miten ympäröivä todellisuus rakentuu ihmiselle merkityksinä (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 36-37). Hermeneutiikassa tutkitaan merkityssisältöjä. Sen avulla voidaan tulkita esimerkiksi kokemuksia, jotka ovat sitoutuneet tiettyyn aikaan ja paikkaan. (Anttila 1998.) Tässä tutkimuksessa olen kiinnostunut ottamaan selvää, miten luokanopettajat ovat kokeneet etäopetuksen Covid 19-pandemian aikana. Hermeneutiikka näkyy tutkimuksessani siinä, että tutkimus sitoutuu tiettyyn aikaan ja kulttuuriin, jossa tutkittava ilmiö on koettu. Haluan saada tietoa juuri tässä ajassa ja hetkessä luokanopettajien kokemasta etäopetuksesta.

Tutkimuksessani teorian ja aineiston suhde on rakentunut poikkeuksellisemmalla tavalla kuin useimmin laadullisessa tutkimuksessa tai tutkimuksessa yleensä. Tässä tutkimuksessa aineisto kerättiin ensin ja sen jälkeen lähdin luomaan teoriaa kerätyn aineiston teemat mielessä pitäen. Nämä asiat ovat kiinnostuksen kohteenani koko tutkimuksen ajan, koska niistä halusin kyselylomakkeen avulla lähteä keräämään tietoa.

4.2 Tutkimuskysymykset

Covid -19 pandemian leviämisen seurauksena hallitus ja tasavallan presidentti totesivat yhdessä Suomen olevan poikkeustilassa koronavirustilanteen vuoksi. Tämä johti järjestelyihin, jossa 18.3.2020 kaikki suomen koulut siirtyivät etäopetukseen. Poikkeuksellisesti kuitenkin erityisintuen piiriin kuuluvat oppilaat sekä esiopetus ja perusopetuksen luokat 1-3 saivat jäädä

lähiopetukseen, jos näiden luokka-asteiden oppilaiden vanhemmat työskentelevät yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisillä aloilla. (OKM, STN & VNK 2020.) Nopealla siirtymällä etäopetukseen oli monenlaisia ja monitasoisia seurauksia oppimiseen ja opetuksen järjestämiseen. Minua alkoi heti kiinnostaa tämä aihe ja päätin tehdä Pro gradu tutkimukseni etäopetukseen liittyen.

Luokanopettajan näkökulmasta minua kiinnostaa erityisesti kollegoideni kokemukset opettamisesta sekä oppilaiden oppimisesta etäopetuksen aikana. Olen kiinnostunut lisäksi siitä, miten vuorovaikutus on onnistunut etäopetuksen aikana. Näitä ajatuksia ylläpitäen tutkimuskysymykseni rakentui tähän muotoon.

1. Millaisia kokemuksia luokanopettajilla on ensimmäisen etäopetusajan osalta opettajan ja oppilaiden välisestä vuorovaikutuksesta?
2. Millaisia kokemuksia luokanopettajilla on ensimmäisen etäopetusajan osalta oppilaiden oppimistaidoista ja oppimisesta?
3. Millaisia kokemuksia luokanopettajilla on ensimmäisen etäopetusajan osalta huoltajien antamasta tuesta?
4. Millaisia kokemuksia luokanopettajilla on ensimmäisen etäopetusajan osalta etäopetuksen teknisistä valmiuksistaan?

4.3 Aineisto ja analyysi

Tutkimukseni on kvalitatiivinen tutkimus, jolla selvitän luokanopettajien kokemuksia etäopetuksesta COVID-19 pandemian poikkeusolojen aikana. Aineisto on kerätty puolistrukturoidun teemahaastattelun mukaisesti avoimia kysymyksiä sisältävällä kyselylomakkeella.

Laadullisessa tutkimuksessa puolistrukturoitua teemahaastattelua käytetään silloin kun, halutaan antaa kaikille vastaajille samat kysymykset, mutta ei valmiita vastausvaihtoehtoja (Eskola & Suoranta 2014, 87). Tässä tutkimuksessa halusin saada tietoa luokanopettajien näkökulmasta oppimisen vuorovaikutteisuuteen sekä oppilaiden oppimisvalmiuksiin sekä oppimiseen etäopetuksessa. Tästä syystä valitsin puolistrukturoidun teemahaastattelun aineiston keräysmenetelmäksi.

Tutkimusaineistoni keräsin Google Forms -ohjelmalla. Tein kyseisen ohjelman avulla avoimista kysymyksistä koostuvan kyselylomakkeen. Lomakkeen alussa on muutama monivalintakysymys, joilla keräsin taustatietoa kyselyyn vastanneista henkilöistä. Keräämäni aineiston avulla voin ratkaista tutkimusongelmani. Aineistoon vastaaminen tapahtui sähköisesti Facebookin kahteen keskustelufoorumiin jaetun linkin kautta. Päädyin tähän vaihtoehtoon pohdittuani erilaisia mahdollisuuksia aineiston keräämiseksi vallitsevissa olosuhteissa. Koska koulut olivat etäopetuksessa suurimmalla osalla koulujen rehtoreista, oli kädet täynnä työtä opetuksen järjestämisen suunnittelemisessa sekä opettajien tukemisessa. Tässä tilanteessa tutkimuslupien saaminen ja vastaajien tavoittaminen oppilaitosten kautta olisi ollut harvinaisen haastavaa. Kyselyyn vastaaminen oli kaikille vastaajille vapaaehtoista. Liitin kyselylomakkeeseen saatetekstin, jossa esittelin itseni ja alan, jota opiskelen sekä tietoa tutkimuksestani ja siihen osallistumisesta.

Tutkimusaineisto on kerätty keväällä 2020 etäopetusjakson loppupuolella. Vastauksia kertyi yhteensä 31, joista suurin vastausprosentti oli Uudenmaan alueella. Tutkimukseen osallistuneet olivat 22-60 -vuotiaita naisia, vaikka tutkimus oli suunnattu kaikille sukupuoleen katsomatta. Vastaajien opetusvuosien määrä oli tasaisesti jakautunut aina puolesta vuodesta 35 vuoteen saakka. Eniten kyselyyn vastasi ensimmäisen, kolmannen ja viidennen luokan luokanopettajia.

Käytin tutkimuksessani aineiston analyysitapana aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Sisällönanalyysille on ominaista aineistolähtöisyys. Siinä tutkija pohtii, mitkä asiat häntä eniten kiinnostavat tässä aineistossa. Tämän jälkeen tehdään vahva päätös siitä, että tutkimukseen tulee mukaan vain nämä kyseiset asiat, joista tutkija haluaa saada tietoa. Kaikki muu jää pois tästä kyseisestä tutkimuksesta. Valittuun aiheeseen liittyvät asiat kerätään yhteen erilleen muusta aineistosta. Tätä seuraa valitun aiheen luokittelu, teemoittelu tai tyypittely, josta myöhemmin kirjoitetaan tulosten yhteenveto. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 104-105.) Tässä tutkimuksessa päädyin kiinnostavien aiheiden kokoamisen jälkeen teemoittelemaan esille nousseet asiat omiksi teemoikseen. Kirjoitin teemat auki ja ne näkyvät tutkimuksen tuloksissa.

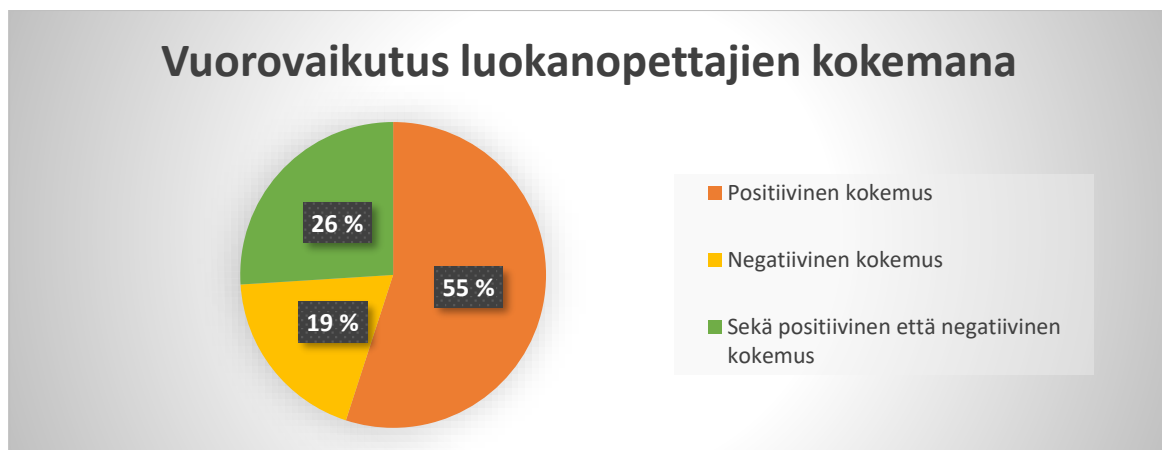
Tutkimushenkilöt koodasin niin, että L1 tarkoittaa luokanopettajaa yksi ja L2 tarkoittaa luokanopettajaa kaksi ja niin edelleen. Näin tutkimushenkilöiden anonymiys on otettu huomioon, mutta tutkimukseen vastanneet henkilöt voidaan kuitenkin erottaa toisistaan ja heidän vastauksensa eivät sekoitu keskenään.

5. TULOKSET

Tällä tutkimuksella haluan saada tietoa luokanopettajien opetuskokemuksista kevään 2020 etäopetusjakson aikana. Tässä luvussa esittelen ja kerron tarkemmin tutkimuksen tuloksista.

5.1 Vuorovaikutus luokanopettajien kokemana

Tutkimuksen tuloksista voidaan havaita, että luokanopettajat kokivat vuorovaikutuksen etäopetusjakson aikana pääosin positiiviseksi ja onnistumisia vuorovaikutuksessa nimettiin enemmän kuin ongelmia.

Kuva 1 Vuorovaikutus luokanopettajien kokemana etäopetusjakson aikana

Luokanopettajat, jotka kokivat vuorovaikutuksen hyväksi ja onnistuneeksi etäopetusjakson aikana nimesivät useita syitä vuorovaikutuksen onnistumiselle. Onnistunut vuorovaikutus näkyi opetuksessa heidän mukaansa niin, että oppilaat ottivat hyvin ja aktiivisesti itse yhteyttä opettajaan ja palauttivat tehtäviä ajallaan. Tehtäviä palautettiin muun muassa tekstiviestillä, WhatsApp viesteillä ja kuvina sekä Wilma viesteillä. Hyvää ja onnistunutta vuorovaikutusta tukivat erilaiset sovellukset, joilla voi olla videoyhteydessä, kuten TEAMS, Google meet tai Skype. Kasvojen näkeminen tuki hyvää vuorovaikutusta erityisesti nuoremmilla oppilailla.

Whatsapp-videopuhelujen ja skypen kautta sai hyvän vuorovaikutuksen oppilaisiin, kun näimme toistemme kasvot. L4

Yksi vastaajista kertoi oppilaiden vastanneen rohkeasti Google Meet oppitunneilla, kun opettaja oli jakanut oppilaille vastausvuorot. Toinen vastaaja kertoi, että osa oppilaista halusi jutella Google meetin kautta välitunneillakin, vaikka olisi saanut pitää taukoa. Useassa vastauksessa luokanopettajat kertoivat, että aktiivisten oppilaiden kanssa vuorovaikutus oli hyvää ja intensiivistä, toisaalta muutamien oppilaiden kanssa vuorovaikutus oli melkein olematonta. Kaksi luokanopettajaa kuvasi vuorovaikutuksen jopa syventyneen ja he olivat kokeneet lähentyneensä oppilaiden kanssa etäopetuksen aikana. Yhdessä vastauksessa opettaja oli kokenut, että vuorovaikutusta oli jopa enemmän kuin koulussa lähiopetuksessa.

Opettajan ja oppilaiden välinen henkilökohtainen kohtaaminen oli vahvempaa tai syvällisempää, kuin luokassa. L5

Hyvän vuorovaikutuksen haastajiksi nousivat oppilaisiin yhteyden muodostaminen, oppilaiden motivaation puute sekä tekniset ongelmat. Muutamissa vastauksissa opettajat kuvasivat vuorovaikutuksen jääneen köyhäksi ja yksipuoliseksi. Opettaja koitti olla oppilaaseen yhteydessä, mutta vastakaikua ei tullut. Toiminnallisuutta ja yhdessä tekemistä jäätiin myös kaipaamaan etäopetukseen siirryttäessä. Videopuheluihin osallistuminen tai opettajalle viestittely koettiin toisaalta liian jännittäväksi, eikä hyvää vuorovaikutusta näin päässyt syntymään.

Toiminnallisuus ja yhdessä tekeminen puuttuivat. Meidän luokalle ominainen keskusteleva kulttuuri jäi paitsioon. L22

Osa oppilaistani jännitti videoyhteyttä eikä mieluusti edes viestitellyt minulle (nämä oppilaat normaalisti koulussa/lähiopetuksessa sosiaalisia). L19

Motivaation puute näkyi useissa vastauksissa haluttomuutena tai viitsimättömyytenä osallistua videokokouksiin sekä tehtävien palautuksen viivästymisenä tai tehtävien tekemättä jättämisenä. Osa oppilaista jätti vastaamatta kokonaan.

...oppilaat eivät muistaneet tai viitsineet tulla videokokouksiin. L15

Osan kanssa yhteydenpito oli vaikeampaa. Oppilas ei vastannut viesteihin eikä soittoihin ja tehtäviä palautui huonosti. L10

Vain muutamat oppilaat puhuivat linjoilla, suurin osa vain hiljaa tai touhusi omiaan. L21

Sosiaalisten taitojen opettaminen ja vuorovaikutuksen luominen oppilaiden välille koettiin luokanopettajien vastauksissa haastavaksi. Kieltenopetuksessa oli lähes mahdotonta järjestää oppilaille parikeskusteluja, mitkä tukevat suuresti kielen oppimista. Toiminnallisen ja tarpeeksi konkreettisen opetuksen järjestäminen koettiin osaltaan ongelmalliseksi. Erityisesti matematiikkaan liittyvät toiminnalliset opetusvälineet olisivat olleet hyvin arvokkaita etäopetuksessa, mutta niitä ei ollut saatavilla.

Pienten kieltenopetuksesta ei tullut verkossa mitään. Kasvoja ei näe, ääni kulkee eri aikaan kuin huulet liikkuvat, toisto ja harjoittelu mahdotonta, koska voi pitää vain pari mikkiä auki kerrallaan ja näin oppilaat eivät pääse vuorovaikutukseen keskenään. L15

Havainnollistaminen vaikeaa ja toiminnallisuus haastavaa. L25

Miten järjestän suosimaani toiminnallista matikan opetusta, kun kotona ei ole niitä välineitä ja pelejä, joita tunnilla käytän, eikä lapsella kotona pelikavereita pelejä pelaamaan. L12

Tekniset ongelmat haastoivat omalta osaltaan hyvää vuorovaikutusta etäopetuksen aikana. Internetyhteyden ylikuormittuminen lukuisten eri käyttäjien seurauksena sekä välineiden huono tai olematon toiminta häiritsivät vuorovaikutusta opettajan ja oppilaiden välillä.

Jos mikki ei koko aikana toiminut koin vuorovaikutuksen hankalana. L26

Etäopetuksen aikana vuorovaikutus heikkoa, jäi oppilaiden kanssa minimiin. Linjoilla vain pakolliset open ”yksinpuheluna”, koska linjat niin ylikuormittuneet. L21

Usean vastaajan mukaan hyvää vuorovaikutusta tukevia opetustapoja etäopetuksessa olivat muun muassa videopuhelut ja eri ohjelmilla lähetettävät chatit ja viestit sekä erilaisten verkko-opetusalustojen käyttö. Niiden toimivuus osoittautui siinä, että tehtävien palautus helpottui ja videoyhteydellä pystyi melkein lähiopetuksen tavoin olla oppilaisiin yhteydessä ja saada heihin katsekontaktin.

Vastauksissa nostettiin esille myös oppilasaineksen monimuotoisuus ja oppilaiden yksilöllisyys. Hyvän vuorovaikutuksen pitäminen kaikkiin oppilaisiin edellyttää sen muistamista, että niin heikommat kuin menestyvämmät oppilaat molemmat tarvitsevat oppimiseensa ohjausta. Opettajat kertoivat myös huomanneensa erityisesti hiljaisissa oppilaissa uusia piirteitä ja kasvanutta motivaatiota oppimiseen, mitä lähiopetuksessa ei ole aiemmin näkynyt. Useassa vastauksessa opettajat olivat kokeneet, että hiljaisempien oppilaiden rohkeuteen saattoi olla syynä se, että koulussa ilmenevä sosiaalinen paine oli poissa ja oppilas sai tehdä tehtäviä turvallisesti kodin rauhassa. Muutamissa vastauksissa kerrottiin lisäksi, että lähiopetuksessa usein ilmeneviä työrauhaongelmia ei etäopetuksessa ollut.

Jotkut oppilaat löysivät itsestään vahvuuksia ja jotkut itsenäistyivät L15

Monet hiljaiset oppilaat menestyivät loistavasti L18

Ujoimpien ja hiljaisten lasten rohkeus sekä yhteisissä Teamseissa, että kahdenkeskisessä työskentelyssä yllätti L24

Vuorovaikutuksen tiheydessä ja kestossa oli vaihtelevuutta päivittäisestä keskustelusta aina viikoittaiseen. Osan kanssa vuorovaikutus oli normaalia lyhyempää ja muutamien kanssa olematonta. Suurin osa kyselyyn vastanneista koki kuitenkin vuorovaikutuksen suurimman osan oppilaista kanssa kestollisesti riittäväksi, vaikka laadussa olisi voinut olla parantamisen varaa. Tähän nimettiin niin ajankäyttöön ja sen riittämättömyyteen liittyviä syitä, teknisiä ongelmia ja oppilasainekseen liittyviä syitä.

Joidenkin kanssa toimi erittäin hienosti ja yhteydenpito oli päivittäistä. Joihinkin ei saanut lainkaan yhteyttä. L29

Vuorovaikutuksen määrä ja laatu riippui täysin oppilaasta. L19

Vaikka etäopetuksessa tapahtuva vuorovaikutus on lähtökohtaisesti monelta osin erilaista kuin lähiopetuksessa voi tästä huolimatta etäopetuksessa olla laadukasta ja onnistunutta vuorovaikutusta.

5.2 Oppilaiden oppimistaidot ja oppiminen luokanopettajien kokemuksissa

Luokanopettajien vastauksissa kaikkein selkeimmin oli esillä oppilaiden vastuunottaminen omasta oppimisesta sekä itseohjautuvuuden kehittyminen nopeasti etäopetukseen siirryttäessä. Suurimmassa osassa vastauksista kerrottiin oppilaiden vastuunottamisen omasta työskentelystä parantuneen merkittävästi. Toisaalta osalla oli ongelmia tällä osa-alueella.

Oppilaat ovat oppineet hurjasti työskentelystä ja vastuunottamisesta. L13

Osalla rutiininen hajoaminen aiheutti ongelmia, kun ei ollut taitoja ottaa vastuuta omasta työskentelystä. L10

Useassa vastauksessa puhuttiin oppilaiden yksilöllisistä tavoista oppia, mikä näkyi luokanopettajien mukaan siinä, että osa oppilaista hyötyi omaan tahtiin opiskelusta. Oppilaat, joilla on taitoja jäsentää omaa oppimista, nauttivat omaan tahtiin tehtävien tekemisestä. Omaan tahtiin opiskelu tuki myös oppilaita, joilla on hankaluuksia pysyä paikallaan pitkiä aikoja.

Omaan tahtiin työskentely motivoi oppilaita – kun hommat on tehty voi tehdä omiaan. L1

Aikaan sitomaton opiskelu auttaa etenkin niitä lapsia, joilla on vaikeuksia pysyä paikoillaan pitkiä pätkiä. L4

Luokanopettajat kokivat, että suurella osalla oppilaista omatoiminen oppiminen onnistuu ja uuden pakottavan tilanteen edessä oppilaat ottivat hienosti vastuuta omasta oppimisestaan. Kun oppilaat saavat selkeät ohjeet ja valinnaisuutta tehtävien tekemiseen, omatoiminen oppiminen on mielekästä ja toimivaa. Useat luokanopettajat kertoivat heikkojen ja hiljaisten oppilaiden rohkaistuneen ja päässeen paremmin esille etäopetuksessa.

Omatoiminen oppiminen onnistuu hyvillä ohjeilla, valinnaisuudella sekä hyvällä tuella, jos oppilas sitä tarvitsee. L5

Omassa rauhassa ja tahdissa tekeminen on joillekin hyväksi. L8

Opetuksen suunnittelussa erityisesti ohjeiden anto ja tehtävien valmistelemine oppilaille tuottivat haasteita. Luokanopettajat kokivat, että oppiminen on onnistuneinta silloin, kun ohjeet ovat mahdollisimman selkeät ja johdonmukaiset, eikä tehtäviä ole liikaa. Myös riittävän konkreettisuuden saaminen tehtävänantoihin ja tehtävien tekemiseen opettavien asioiden esittämisessä oli ongelmallista.

Vähemmän on enemmän. Mieluummin vähemmän paremmin kuin enemmän huonosti. Keskittyminen perusasioihin on tärkeää. L22

Lyhyet selkeät ohjeet. L13

Vastauksissa kerrottiin, miten joidenkin oppilaiden kohdalla tehtävään ohjautuminen sekä oppimisen taidot paranivat, kun kotona sai tehdä tehtäviä omaan tahtiin, eikä toiminnalle ollut sosiaalista painetta. Näin epäonnistumisten sietäminen oli myös helpompaa, kun ei tarvinnut miettiä, mitä muut ajattelevat. Toisaalta osalle oppilaista ryhmän tuki on tärkeä ja oppiminen oli haasteellista itsenäisesti etänä. Osa oppilaista tarvitsi selkeän päivärytmin ja johdonmukaiset tehtävänannot, jotta oppiminen mahdollistui.

Oppilaat olivat aktiivisia, mutta strukturoidut tehtävät sopivat parhaiten heille. Tarkka ohjelma sujuvoitti päivää. L24

Osalle etäopiskelu selkeästi sopi. Itsenäinen työskentely, oma aikataulu ja keskittymisrauha. L10

Oppilaiden ikä ja kodin tuki etäopetuksessa vaikuttivat omalta osaltaan oppilaiden oppimiseen. Luokanopettajien kokemusten mukaan vanhemmat oppilaat pärjäsivät paremmin etäopetuksessa kuin nuoremmat. Erityisesti ensimmäisen luokan oppilailla oli haasteita, koska oppimisen taidot ovat vielä harjoittelu asteella. Oman toiminnan ohjaus sekä tehtävänannon lukeminen ja ymmärtäminen on monelle ensimmäisen luokan oppilaalle vielä haasteellista. Vanhemmat oppilaat ovat jo päässeet kehittämään oppimisen taitojaan sekä digitaitojaan, mikä antaa paremman pohjan uusien oppisisältöjen oppimiselle ja sisäistämiseksi.

Jos ekaluokkalainen ei vielä osaa säädellä itseään ja aikuisen tukea ei löydy, niin olo voi olla kovin hukassa. L13

Ekaluokkalaisten kohdalla itsenäinen opiskelu ei yleensä onnistu. Oppilas tarvitsee ohjausta tehtävien tekemisessä ja ohjeiden lukemisessakin. L16

Koulumme oppilailla on kaikilla 4-6 -luokkalaisilla henkilökohtainen kone, joten oli helppoa työskennellä ja opiskella etäyhteyksiä käyttäen. L1

Vanhempien tuki kotona koettiin hyvin tärkeäksi erityisesti etäopetusjakson alkupuolella. Erityisesti ne oppilaat, joilla on haasteita oppimisessa ja oman toiminnan ohjauksessa olivat vaikeuksissa, jos vanhemmat eivät pystyneet tukea oppimista kotona. Vaikka opettaja oli oppilaisiin päivittäin yhteydessä, vanhempien tuki oli tarpeen. Osalla oppilaista oppimisen taidot ovat vielä hyvin hatarat ja jatkuva toiminnan ohjaaminen sekä tehtävien aloittaminen tarvitsevat tukea. Toisaalta osa oppilaista nautti kodin rauhassa työskentelystä ja oppiminen oli sen mukaista.

Osalle kodin rauha ja turva mahdollistivat tehtäviin paneutumisen ja he oikein loistivat. L19

Osalla omat opiskelutaidot eivät riitä ja jos kotona ei ole välittävää aikuista, on yhtälö aika huono. L8

Tärkeimpien opiskelutaitojen hallitseminen tukee oppimista niin lähiopetuksessa kuin etäopetuksessakin. Keskilapsuudessa nopeasti kehittyvät ja harjoiteltavat kognitiiviset taidot, kuten ajattelu, muisti, ongelmanratkaisu ja havaitseminen rakentavat hyvän pohjan oppimiselle.

Yhden luokanopettajan vastaus kiteytti hienosti vastanneista suurimman osan ajatuksia etäopetuksen aikaisesta oppimisesta ja opiskelutaitojen kehityksestä.

Oppiminen ei välttämättä ole ollut niin syvällistä, mutta opiskelutaidot ovat hypänneet uusiin ulottuvuuksiin. L27

Aina ei välttämättä tärkeintä ole, miten paljon erilaisia taitoja on opittu, vaan että taidot, joilla opimme ovat kehittyneet ja niiden hallitseminen kantaa myöhemmin tulevaisuudessa läpi elämän.

5.3 Luokanopettajien kokemukset teknisistä valmiuksista

Luokanopettajien kokemukset etäopetuksen onnistuneisuudesta teknisten valmiuksien osalta olivat osittain verrattavissa opettajien aikaisempiin kokemuksiin teknologian käytöstä jo lähiopetuksen aikana. Osalle kokemukset olivat hyviä, osa oli kokenut etäjakson haasteellisemmaksi. Lisäksi laitteiden puute tai huono laatu toi haasteita. Tunneille ei voitu osallistua, koska tähän tarvittavaa laitetta ei ollut tai se toimi huonosti.

Odotin opetuksen olevan rajoittuneempaa, mutta kun oppilaat ovat jo usean vuoden ajan tehneet koulussa sähköisissä ympäristöissä töitä, niin tämä hyppy etäopetukseen oli helppo. L1

Kaikilla ei ollut tietokonetta käytössä vaan laina pädit koululta. iPad ei ollut hyvä laite oppilaalle. L21

Perheiden käytössä laitteita on vaihtelevasti. Samassa perheessä voi olla useita kouluikäisiä lapsia, valtaosalta löytyy puhelin, mutta esimerkiksi tietokoneita tai padeja ei riittänyt kaikille yhtäaikaiseen käyttöön. Päivittäiset/viikoittaiset Teams -palaverit tms. olisivat olleet aikamoisen sumplimisen ja säätämisen takana. L5

Perheiden eriarvoisuus: vaikka koulusta lainattiin tietokoneita niitä tarvitseville, niin silti kaikille tarvitseville ei riittänyt. L19

Tieto ja -viestintäteknologia etäopetuksessa toi mukanaan omat pedagogiset mahdollisuudet ja haasteensa. Useat opettajat kokivat tietotekniikan motivoivan monia oppilaita ja tällä tavoin tietoteknisten laitteiden käytön lisäävän oppimismotivaatiota. Muutamat opettajat kertoivat myös opetuksen onnistuneen hyvin TEAMSin ja Google meetin avulla sekä sähköisten kokeiden onnistuneen hienosti Google forms ohjelmalla. Erilaisten nettisivujen käyttö opetuksessa oli koettu toimivaksi ja niiden hyödyntämistä haluttiin jatkaa lähiopetuksessakin. Monet luokanopettajat toivoivat lisäksi tietoteknisten taitojen harjoittelua enemmän jo lähiopetuksessa.

Positiivista oli Teams ja yleensä tietotekniikan mahdollisuudet, sähköiset kokeet ja yhteydenpito oppilaiden kanssa puhelimitse. L9

Koulussa pitää jo harjoitella ennakkoon esim. Meetin tms. käyttöä, nettietikettiä tarkemmin ja harjoittaa enemmän tv-taitoja. L20

Haasteita nimettiin onnistumisien ohella myös. Useiden vastanneiden luokanopettajien kokemusten mukaan kaikki opetukseen tarvittavat sovellukset eivät toimi kaikissa laitteissa, mikä tuotti ongelmia. Opetuslinkit eivät aina toimineet tarkoituksen mukaisesti ja osa oppilaista ei pystynyt katsomaan opettajan tekemiä opetusvideoita.

Nettilyhteyksien pätkimistä, opetuslinkit eivät toimineetkaan seuraavana päivänä oppilailla, vaikka olin niiden toiminnan itse edellisenä iltana tarkistanut. L18

Verkkoyhteyden kantavuus ja ylikuormittuminen asetti omat ongelmansa etäopetuksen järjestämiselle. Opetustuokion aikana vain muutama pystyi olla linjoilla yhtä aikaa, pahimmassa tapauksessa oppilas asui sellaisella katvealueella, ettei netti toiminut laisinkaan.

Heikko nettiyhteys tai yhteyden katkeilu kesken opetuksen häiritsivät opetusta ja oppilaiden keskittymistä.

Laitteiden ja tv:n käytön eriarvoisuus tietoineen ja taitoineen, jo ihan netin saatavuus, kaikilla ei ole. L18

Tekniset pulmat häiritsivät opetuksen sujuvuutta ja hermostuttivat lapsia. L13

Välillä netti pätki ja oppilaat tai ope tipahti linjoilta. L15

Luokanopettajat nimesivät myös onnistumisia tietoteknisissä valmiuksissa. Monet olivat innokkaita oppimaan lisää ja kokivat jo nyt tietoteknisten taitojensa parantuneen huomattavasti etäopetusjakson aikana. Muutamat opettajat kehuivat myös oppilaiden tietoteknisten taitojen parantuneen opetusjakson aikana hienosti.

Etäopetus toimi hyvin. Meillä oli niin oppilailla kuin opettajilla koneet ja yleensä hyvin toimiva nettiyhteys. Päivässä tehtiin se digiloikka, josta kauan jo puhuttu. Jopa 2 -luokkalaiset oppivat kaiken hienosti. L17

Etäopetus toimi hyvin, kun pääsi alkuun. Tietotekninen osaaminen koki hurjan loikan. L14

Oppilaiden tv-taidot ovat mahtavat samoin kuin kekseliäisyys ja luovuus oppimisessa. L16

Opettajat kertoivat myös etäopetusjakson aikana opittuja valmiuksia, joita he nyt halusivat siirtää lähiopetukseen, koska ne oli havaittu toimiviksi. Jos oppilas joutuu jostain syystä olla pitempään koulusta pois, on opetusmateriaalia helppo kuvata oppitunnin aikana, samalla kun pitää reaaliaikaista opetusta muulle luokalle. Näin poissaollut oppilas pysyy paremmin opetuksessa mukana. Etäopetuksen kehittämiseksi ehdotettiin ajoittain pidettäviä etäopiskelu päiviä, mitkä valmentaisivat mahdolliseen pitempi aikaiseen jatkuvaan etäopetukseen, eikä tällöin etäopetukseen siirtyminen olisi niin hurja prosessi, kuin mitä se keväällä 2020 oli.

Jos oppilas on pitkään esim. sairaana voin jatkossa aivan helposti Teamsin avulla tallentaa opetustuokion samalla kun pidän sen livenä luokassa. L20

Pari kertaa kuukaudessa voisi jo aika nuorilla koululaisilla olla etäpäivä. L16

Onnistumisen kokemuksia ja iloa omaan opetukseen ja etäopetuksen järjestämiseen antoi luottamuksen kasvu omaan ammattitaitoon ja rohkeus kokeille uusia opetustapoja ja nähdä, että ne onnistuvat.

Olen saanut rohkeutta käyttää uusia juttuja tietokoneen kanssa. Luottamusta, että opin lisää ja voin kokeilla uutta, ilman että olisi katastrofi. L24

Pakko on paras opettaja. Paljon osasin aiemminkin, mutta enemmän on nyt luovuutta ja uskallusta ottaa kaikkea käyttöön. L10

Luokanopettajien kokemuksista voidaan havaita, että etäopetuksen teknisissä valmiuksissa on vielä kehitettävää, mutta kevään 2020 yllättävästi alkanut etäopetusjakso vauhditti tätä kehitystä.

5.4 Luokanopettajien kokema huoltajien antama tuki

Luokanopettajat kertoivat yhteistyön ja huoltajien antaman tuen olleen pääasiassa positiivista ja onnistunutta. Myös haasteita nimettiin melkein puolessa vastauksista ja eri huoltajien antaman tuen välillä oli luokanopettajien mukaan suurta vaihtelevuutta.

Oppilaat olivat tosi eriarvoisessa asemassa tästä näkökulmasta katsottuna. Joissakin perheissä huoltajien tuki oli aivan huippua, mutta osa jäi kokonaan ilman sitä. L25

Positiivisissa kokemuksissa opettajat kokivat, että vanhemmat motivoivat ja kannustivat lapsiaan oppimistilanteissa hienosti. Tukea ja ohjausta annettiin myös ajankäytön hallitsemiseen sekä päivästruktuurin eli päiväjärjestyksen rakentamiseen.

Osa vanhemmista patisti myös vapaavalintaisten lisätehtävien tekoon, mikä oli tietysti mahtava juttu. L4

Huoltajat tukivat oppilaita valtavasti ja tsemppasivat tehtävien tekemisessä. L16

Osa oli mukana luomassa rutiineja, aikatauluja ja auttamassa. L10

Luokanopettajat kertoivat huoltajien antaneen tukea tehtävien aloittamiseen ja loppuun saattamiseen sekä teknisten laitteiden käyttöön. Vanhempien innokkuus auttaa lapsiaan tehtävien tekemisessä nousi esille useissa vastauksissa eri muodoissa. Osa opettajista kertoi vanhempien halukuudesta auttaa tehtävien teossa, mutta aina tähän ei ollut mahdollisuutta. Opettajien kokemuksissa kiiteltiin huoltajien kiinnostusta lastensa oppimista kohtaan ja opettajien työn arvostuksen kasvua.

Todella monilla huoltajat ovat auttaneet ja tukeneet hienosti oppimisessa. L22

Huoltajat olivat hyvin mukana ohjaten esimerkiksi koneen käytössä. L17

Suurimmaksi osaksi huoltajat antoivat tukea teknisten laitteiden kanssa. L28

Haasteeksi huoltajien antamalle tuelle nimettiin muutamia asioita. Molempien vanhempien työskennellessä ei kotona ollut ketään, joka lasta olisi tehtävien teossa tai yhteisiin videotapaamisiin ohjaamisessa auttanut, niin tuki jäi olemattomaksi. Osa lapsista pystyi suoriutumaan tehtävistä itsenäisesti, mutta osan kohdalla tämä johti erilaisten häiriötekijöiden ilmaantumiseen.

Osalla oli tuki, osalla ei. Suurimmalla osalla ei, koska vanhemmat töissä. Lapset oman onnensa nojassa, pelit tms. veivät enemmän aikaa kuin koulu. L21

Osa oli oman onnensa nojassa kotona, ja tehtävistä sen huomasi. L4

Joidenkin vanhempien kohdalla tukea annettiin melkein liikaa. Lapsi olisi suoriutunut tehtävistä hyvin itsenäisesti, mutta vanhemmat halusivat varmistella taustalla. Joidenkin kohdalla avun anto meni jopa puolesta tekemisen puolelle.

Tukeminen oli vaihtelevaa. Joku sai hyvin tukea, vaikka olisi pärjännyt ilmankin. L6

Osa tuki lastaan erinomaisesti, jopa näytti tekevän puolesta. L7

Haastavaksi opettajat kokivat myös opetustuokioiden välttelyn ja tehtävien tekemisen laiminlyömisestä. Osa vanhemmista ei tuntunut piittaavan lastensa koulunkäynnistä siinä määrin, että olisi ohjannut lasta tehtävien tekoon ja osallistumaan opetukseen. Ongelmana saattoi olla toisaalta vanhempien ymmärtämättömyys tai voimavarojen puute.

Paljon tukea vs. ei oikeastaan lainkaan. Tehtäviä ja meetsejä välteltiin. L12

Osa vanhemmista ei välittänyt, ymmärtänyt tai jaksanut tukea oppilasta. Osalla tuntui olevan haasteita vanhemmuudessa itsessäänkin. Tämä näkyi muun muassa kommentteina: ”En saa lastani Teamsiin, ei se aikunut tulla. L8

Yksi opettaja kommentoi vanhempien ja opettajan vastuun jakautuneen samalla tavoin kuin ennenkin lähiopetuksessa. Opettaja neuvoi, opetti ja kantoi vastuun oppimisesta ja vanhemmat seurasivat kotona, että kotitehtävät tulivat tehdyksi.

Kaikista vastauksista yli puolet luokanopettajista oli kokenut huoltajien antaman tuen ja yhteistyön kodin kanssa onnistuneeksi. Etäopetukseen nopean siirtymisen huomioiden tämä on hieno määrä.

6. LOPPULUVUT

6.1. Yhteenveto

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kartuttaa tietoa luokanopettajien kokemuksista etäopetuksesta poikkeusolojen aikana. Aineiston keräys ajoittui hyvin, sillä kevään 2020 etäopetusjakso oli tuolloin loppumassa, joten kokemukset etäopetuksesta olivat kirkaana mielessä. Tämä vaikutti varmasti myös vastaajien määrään, sillä monella luokanopettajalla oli tuolloin innokkuutta vastata etäopetukseen liittyviin kysymyksiin, kun etäjakso oli juuri loppunut.

Etäopetus on erityisesti Covid -19 pandemian aiheuttamien sulkutoimenpiteiden välityksellä tullut vielä konkreettisemmaksi ja arkipäiväisemmäksi tämän päivän yhteiskunnassa ja opetuksessa. Myös valmiudet ja osaaminen etäopetuksen järjestämiselle ovat parantuneet merkittävästi kevään 2020 etäopetusjakson siivittämänä. Nyt voidaan suunnata katse tulevaisuuteen ja etäopetusjaksolta saadun tutkimustiedon valossa lähteä rakentamaan parempia ja toimivampia etäopetusratkaisuja.

Ajattelin, että suomalaisten opettajien on hyvä saada lisää tietoa etäopetuksen mahdollisuuksista ja haasteista, jotta etäopetusta voidaan näin parantaa ja kehittää. Digihypystä on puhuttu paljon viime vuosien aikana, mutta kevään 2020 etäopetusjakso oli ensimmäinen kansallisesti ja globaalisti vaikuttanut tilanne, mikä vei konkreettisesti etäopetusvalmiutta sekä opettajien ja oppilaiden digitaitoja eteenpäin.

Minua on kiinnostanut opiskelujen alusta lähtien tieto- ja viestintäteknologian käyttö opetuksessa, mutta kevään nopea siirtyminen etäopetukseen lisäsi kiinnostustani lisää. Halusin tutkia etäopetusta ja ottaa selvää etäopetuksen mahdollisuuksista ja haasteista. Halusin saada ensin tietoa luokanopettajien kokemuksista, koska halusin saada opettajanäkökulman etäopetukseen. Toinen erittäin mielenkiintoinen näkökulma olisi ollut tutkia oppilaiden kokemuksia etäopetusjaksosta.

Tämän tutkimuksen tuloksissa opettajat olivat suurimmaksi osaksi kokeneet etäopetuksen positiivisena kokemuksena, mutta halusivat tulevaisuutta ajatellen kehittää omaa osaamistaan sekä oppilaiden etäoppimisvalmiuksia. Vuorovaikutuksen opettajat olivat kokeneet toimivaksi, mutta muutamien oppilaiden kohdalla tavoitettavuus ei onnistunut tarpeeksi hyvin. Tällaisia

tuloksia oli saatu myös OAJ:n (2020) sekä Suomen Vanhempainliitto ry:n (2020) teettämässä tutkimuksissa. Tämän tutkimuksen tuloksissa opettajat olivat kokeneet, että osan oppilaista tavoitettavuus oli epäsäännöllistä tai olematonta, samoin kuin OAJ:n teettämässä tutkimuksessa. Suomen Vanhempainliitto ry:n teettämässä tutkimuksessa taas vanhemmat kokivat, että päivittäiset videoyhteydet opettajan kanssa paransivat huomattavasti vuorovaikutusta etäopetuksessa. Myös tässä tutkimuksessa luokanopettajat olivat kokeneet videoyhteydet vuorovaikutusta tukeviksi.

Etäopetuksessa tarvittavien oppimisstrategioiden puute sekä itseohjautuvuuden ongelmat oppilailta muun muassa tehtävien aloittamisessa sekä loppuun saattamisessa tulivat vahvasti esille luokanopettajien kokemuksissa tässä tutkimuksessa. Myös Valtioneuvoston (2020) teettämässä tutkimuksessa saatiin samansuuntaisia tuloksia oppilaiden oppimisvalmiuksista etäopetuksessa. Huoltajien antama tuki sekä yhteistyö oli koettu pääasiallisesti onnistuneeksi ja osan luokanopettajista kokemuksissa jopa tiiviimmäksi etäopetusjakson aikana tässä tutkimuksessa. Myös Hem och Skolan (2020) teettämässä kyselyssä etäopetukseen tyytyväiset vanhemmat olivat kokeneet yhteistyön normaalia tiiviimmäksi ja läheisemmäksi. Toisaalta taas tämän tutkimuksen tuloksissa melkein puolet luokanopettajista nimesivät myös ongelmia vanhempien antamassa tuessa.

Teknisten valmiuksien osalta haasteelliseksi luokanopettajat kokivat huonot internetyhteydet sekä tarvittavien laitteiden huonon laadun tai puutteellisen määrän. Erityisesti talouksissa, joissa oli enemmän peruskouluikäisiä tai vanhemmatkin tarvitsivat etätöihin tietokonetta tai älylaitetta, laitteiden puute oli suuri. Opetushallituksen (2020) teettämässä kyselyssä esille nousi samalla tavoin puutteellisuus laitteiden saatavuudessa alueellisesti sekä eri koulujen välillä. Laitteiden puutteellisuus yhdessä heikon internetyhteyden kanssa ei rakenna hyvää pohjaa onnistuneeseen etäopetuksen mahdollistumiselle.

Luokanopettajien kokemat pedagogiset haasteet liittyivät niin ikään tietotekniisiin valmiuksiin sekä ajankäyttöön haasteisiin. Osa opettajista koki kehittyneensä digitaaloissaan ja saaneensa rohkeutta etäopetukseen. Osa taas koki ajankäytön haasteelliseksi sekä internetyhteyden huonoksi. Tehtävien ja seuraavan päivän tuntien suunnitteluun kului aikaa huomattavasti enemmän kuin lähiopetuksessa kuluisi. Tässä tutkimuksessa luokanopettajat eivät kuitenkaan suoraan nimenneet, että tämä olisi kuormittanut heitä enemmän kuin lähiopetuksessa. EduRescuen teettämässä tutkimuksessa taas opettajat olivat kokeneet kyseisen työmäärän lisääntymisen kuormittavaksi. (Salmela-Aro 2022).

Tutkimuksen tulokset antavat suuntaa suomalaisen etäopetuksen tämänhetkisestä tilasta, mutta on mielenkiintoista pohtia, miten etäopetusta voidaan tästä eteenpäin kehittää. Tuloksista on selvästi huomattavissa, että erityisesti opetuksen vuorovaikutuksellisuuteen, sosiaalisuuteen sekä toiminnallisuuteen tarvitaan parannusta. Tieto- ja viestintäteknologisia valmiuksia ja taitoja tulisi kehittää niin, että nämä edellä mainitut tärkeät oppimisen ja opetuksen osa-alueet mahdollistuisivat paremmin etäopetuksessa. Lisäksi oppilaiden oppimisvalmiuksia on hyvä jo lähiopetuksessa kehittää siihen suuntaan, että jokaisella olisi edes tyydyttävät valmiudet itsenäisempään opiskeluun, jos etäopetukseen on jälleen tulevaisuudessa siirryttävä. Tähän tarvitaan yhteistyötä ja lisää tutkimusta, jolla kyseiset kysymykset voidaan ratkaista.

6.2 Pohdinta

Tämän tutkielman kirjoittaminen oli pitkä ja mielenkiintoinen kokemus. Tutkielman aiheeseen vahvasti liittyen oli hienoa pystyä osallistumaan pro gradu -seminaareihin etänä, sillä tutkielmaa kirjoittaessa muutin eri paikkakunnalle asumaan. Onneksi etäyhteydet toimivat nykyään hyvin, mikä mahdollisti tuen ja ohjauksen vastaanottamisen sekä hyvän vuorovaikutuksen välimatkoista huolimatta.

Tutkielmaa työstäessäni alkuperäisenä suunnitelmanani oli tutkia kokemusten lisäksi luokanopettajien käsityksiä kevään 2020 etäopetusjaksosta. Tutkielman edetessä kuitenkin huomasin, että aihetta on syytä rajata ja näin käsitykset jäivät pois ja päätin keskittyä vain kokemusten tutkimiseen. Kokemusten tutkiminen on suhteellisen haastava tehtävä. Kokemukset liittyvät aina moniin asioihin, muun muassa elämyksiin, tuntemuksiin tapahtumiin ja ajatuksiin. Kokemuksen tutkimukselle luonteenomaisena pidetään usein kokemusten sisältöjä, niiden jäsenystä ja teemoittelua. Tästä näkökulmasta kokemuksen tutkimus on tutkimusaineiston jäsentämistä ja luokittelua, jossa aineiston pohjalta tuotettu systemaattinen kuvaus valaisee johonkin teemaan tai asiaan liittyvien kokemusten erilaisia yhteyksiä, sisältöjä ja rakenteita. (Kukkola 2018, 41-42.) Tässä tutkielmassa halusin kuulla luokanopettajien kokemuksia ensimmäisen etäopetusjakson toimivuudesta ja nähdä etäopetusjakson heidän silmin.

Tärkeimpinä tutkimukseni tuloksina pidän luokanopettajien positiivisia kokemuksia vuorovaikutuksesta oppilaiden kanssa opetuksessa sekä oppilaiden oppimisvalmiuksien kehittymistä luokanopettajien kokemusten mukaan. Useissa vastauksissa luokanopettajat olivat

kokeneet vuorovaikutuksen riittäväksi ja onnistuneeksi. He kuvasivat myös lasten oppimistaitojen sekä vastuunottamisen omasta tekemisestä kehittyneen huomattavasti etäopetusjakson aikana. Toisaalta esille nousi myös huoli muutamien oppilaiden kohdalla tavoitettavuudesta sekä oman toiminnan ohjauksen ongelmista. Useissa luokanopettajien vastauksissa tuli esille joitain oppilaita, joiden tavoitettavuus oli huonoa tai olematonta sekä opiskelutaidot nähtiin puutteellisina. Suurimmaksi osaksi vuorovaikutus oli kuitenkin ollut toimivaa. Teknisistä valmiuksista opettajat nostivat esille internet yhteyksien pätkimisen tai laitteiston puuteellisuuden. Opetustuokiot olivat välillä haastavia, kun yhteys pätki tai ääntä ei kuulunut.

Tutkielmani aihepiiristä on tehty erityisesti viime vuosina paljon uutta tutkimusta ja varmasti lisää on tulossa. Tämä osoittaa sen, että etäopetus on ajankohtainen sekä kiinnostava aihe. Opetustapana nykyisiä tietoteknisiä välineitä hyödyntäen, etäopetus on tullut jäädäkseen yhdeksi toimivaksi opetusmenetelmäksi muiden joukossa. Tulevaisuudessa on mielenkiintoista seurata, miten etäopetus kehittyy tästä eteenpäin. Tulevaisuudessa tulemme varmasti näkemään lisää yhteiskunnallisia ja kansainvälisiä etäopetusmahdollisuuksia. Jatkuvasti globalisoituvammassa maailmassa englanninkielentaito, omien opiskelutaitojen ja metakognitiivisten taitojen kehittäminen sekä laajat tieto- ja viestintäteknologiset taidot ovat tulossa osaksi arkipäivää ympäri maailman. Näillä valmiuksilla etäopetus onnistuu ja tuo erilaisia mahdollisuuksia opetuksen ja oppimisen kentälle. (Traxler 2018, 4-6.)

Myöhemmin olisi mielenkiintoista saada tarkempaa tutkimustietoa siitä, miten etäopetusta voidaan tulevaisuudessa kehittää ja käyttää opetuksessa hyödyksi muulloinkin kuin kriisitilanteissa? Olisi kiinnostavaa tutkia miten etäopetusta voitaisi käyttää hyödyksi muun muassa linja-autokyydillä kulkevien lasten tukiopeutuksen järjestämisessä etäyhteyksillä tai miten etäyhteyttä voitaisi hyödyntää niiden oppilaiden kohdalla, jotka ovat tarpeeksi hyvässä kunnossa opiskellakseen, mutta eivät vielä pääse kouluun esimerkiksi jonkun tarttuvan taudin takia, esimerkiksi vesirokko.

Luokanopettajien kokemuksia heidän tämänhetkisistä digitaidoista sekä etäopetukseen tarvittavasta osaamisesta olisi myös mielenkiintoista tutkia syvemmin ja tarkemmin. Tällä tavoin saadaan kallisarvoista tietoa siitä, mitkä ovat niitä tärkeimpiä asioita ja välineitä, joilla tulevaa etäopetusta voidaan kehittää. Toisaalta myös oppilaiden ääntä on aina tärkeää ja tarpeellista saada kuuluville, mistä syystä olisi mielenkiintoista kysyä myös oppilaiden kokemuksia siitä, miten he ovat kokeneet omat etäopetusvalmiutensa. Olisi mielenkiintoista

kuulla oppilailta itseltään, millaisena he kokevat omat tieto- ja viestintäteknologiset taitonsa sekä etäoppimisvalmiutensa.

Oppilaiden ja opettajien hyvinvointi etäopetuksessa on aihe mikä herättää suurta mielenkiintoa myös. EduRescuen teettämässä tutkimuksessa saatiin positiivisia tuloksia lasten kokeman kiusaamisen vähenemisestä etäopetusjakson aikana (Salmivalli 2022), mikä on itsessään hieno asia. Toisaalta Valtioneuvoston (2020) kyselyyn vastanneista lapsista osa oli tuntenut yksinäisyyttä etäopetusjakson aikana, kun kohtaamiset kaverien kanssa rajoittuivat vain virtuaalisiin tapaamisiin. Lasten ja nuorten kasvanut ruutuaika ja tästä johtuvat hartia- ja silmäkiput ovat aiheita, mitä on pohdittava myöhempää etäopetusta ajatellen. Etäopetusjakso väistämättä lisäsi lasten ja nuorten ruutuaikaa entisestään, mikä oletettavasti vaikutti negatiivisesti muun muassa heidän silmäterveyteensä. Tästä näkökulmasta olisi kiinnostava tutkia, miten oppilaat ovat kokeneet kokonaisvaltaisen hyvinvointinsa etäopetusjakson aikana? Mitkä olivat niitä tekijöitä, jotka tukivat psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia ja kuinka näitä tekijöitä voitaisi lisätä?

Jos suuntaamme katseen nykyhetkeen on ensiarvoisen tärkeää rakentaa tässä hetkessä turvallista sujuvaa ja hyvinvoivaa arkea lähiopetuksessa, turvaten kullannarvoiset kohtaamiset oppilaiden ja koulun henkilökunnan välillä. Turvalliset voimaa antavat sekä yhteisöstä energiaa ammentavat rutiinit ovat nyt tärkeitä sekä riittävä tuen ja ohjauksen saanti oppimisen tueksi. (Opetushallitus 2021.) Tämän lisäksi on varauduttava mahdollisesti etäopetuksen järjestämiseen koronavirustartuntalukujen noustessa tai tautitilanteen muuttuessa. Myös oppilaan ollessa karanteenissa mahdollisen koronatartunnan seurauksena, on etäopetus tässä tilanteessa hyvin käyttökelpoinen vaihtoehto. (Opetushallitus 2021.)

6.3 Tutkimuksen arviointi, eettisyys ja luotettavuus

Tutkimukseni eteni hiljalleen kohti valmistumista. Tässä tutkimuksessa, kuten aiemmin tutkimuksen esittely luvussa tuli jo ilmi, aineisto kerättiin ennen teoreettisen viitekehyksin rakentumista, mikä ohjasi omalla tavallaan tämän tutkimuksen valmistusprosessia. Kiinnostukseni hyvään vuorovaikutukseen ja oppilaiden oppimisvalmiuksiin etäopetuksessa luokanopettajien kokemuksissa ja näkökulmasta säilyi kuitenkin koko tutkimuksen ajan.

Jos saisin tehdä tutkimuksen uudestaan alusta, muuttaisin varmaan edellä mainittua järjestystä niin, että rakentaisin tutkimuksen teorian ensin mielenkiintoni lähtökohdista ja lähtisin sen

jälkeen keräämään tutkimusaineistoa, kuten laadulliselle tutkimukselle on ominaista. Tästä huolimatta olen kuitenkin tyytyväinen tähän tutkimukseen ja pidän mielessä kaiken oppimani, jos myöhemmin päätän uudelleen tutkimuksen saralle lähteä.

Tutkimukseeni osallistuneista kaikki olivat naisia, vaikka tutkimuksen kysymykset oli suunnattu kaikille luokanopettajille sukupuolesta riippumatta. Tämä vaikuttaa omalta osaltaan tutkimuksen yleistettävyyteen, sillä tutkimuksessa on näin edustettuna vain feminiinisten luokanopettajien ääni. Jatkotutkimusta ajatellen olisi kiinnostava tietää myös, millaisia kokemuksia miehillä on etäopetusjaksosta.

Tutkimuksen eettisyys on otettu huomioon tutkimuksen vastaamisen ehdottomassa vapaaehtoisuudessa sekä siinä, että vastaukset ovat täysin anonymiä, eikä niitä näin voida yhdistää yksittäisiin vastaajiin. Kaikille tutkimusaloille on yhteistä halu lisätä ymmärrystä itsestämme ja maailmasta, jossa elämme, kuitenkin kunnioittaen tutkittavia kohteita (Kohonen, Kuula-Luumi & Spoof 2019, 7).

Yleisiä pääperiaatteita tutkimukselle ovat tutkittavien henkilöiden ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen sekä perustuslaissa (1999/731, 6–23 §) esitettyjen oikeuksien mukainen toimiminen. Perustuslaissa esitettyjä oikeuksia ovat muun muassa oikeus henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen sekä uskonnonvapauteen ja sananvapauteen. Tutkimuksesta ei saa aiheutua tutkittavina oleville ihmisille, yhteisöille tai muille tutkimuskohteille merkittäviä haittoja, riskejä tai vahinkoja. (Kohonen, Kuula-Luumi & Spoof 2019, 7.) Tässä tutkimuksessa on huomioitu perustuslain mukaiset ihmisoikeudet sekä tutkimukselle ominainen vapaaehtoisuus.

Laadullisen tutkimuksen piirissä ei ole niin selkeää tutkimuksen luotettavuuden määritelmää, kuin määrällisessä tutkimuksessa. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa puhutaan tutkimuksen validiteetista eli lupauksesta, että on tutkittu, mitä luvattu, sekä tutkimuksen reliabiliteetista eli tutkimustulosten toistettavuudesta. Laadullisessa tutkimuksessa määritelmä ei ole niin yksiselitteinen, muuta siihen on olemassa tiettyjä lainalaisuuksia, mihin on kiinnitettävä huomiota. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 163-164.)

Tutkimuksen kohde ja tarkoitus sekä oma sitoumukseni tutkijana ovat laadullisuuden näkökulmasta huomioitavia seikkoja. Tutkijan on hyvä pohtia mitä hän on tutkimassa ja miksi. Lisäksi on hyvä pohtia, miksi tämä tutkimus on tärkeä, mitä oletuksia minulla oli tutkimuksen alussa sekä ovatko nämä oletukset jotenkin muuttuneet. Aineiston keruuseen sekä tutkimuksen kestoon liittyy myös tiettyjä lainalaisuuksia. Laadullisuuteen vaikuttaa aineiston keräystapa ja

se, millaisella aikataululla tutkimus on tehty. Tutkimuksen tiedonlähde muun muassa se, millä perusteilla tutkimuksen tiedonantajat valittiin sekä tutkijan ja tiedonantajan suhde, vaikuttavat omalta osaltaan tutkimuksen luotettavuuteen. Lisäksi on arvioitava, miksi tutkimus on eettisesti korkeatasoinen ja miksi tutkimusraportti on luotettava. Aineiston analyysi sekä tutkimuksen raportointi tulee olla selkeällä tavalla esitetty ja kerrottu, jotta tutkimuksen luotettavuus säilyy. (Emt. 2018, 163-164.)

Edellä mainittua kuvausta silmällä pitäen koen onnistuneeni välittämään luokanopettajien kokemuksia tutkimuseettisesti kestäväällä tavalla kasvatustieteelliseen keskusteluun, huomioiden oman asemani tämän tutkimuksen tekijänä. Tutkimusaineistoa lukiessani ja analysoidessani pyrin unohtamaan kaikki omat ennakkokäsitykseni ja asenteeni ja keskittymään pelkästään tähän tutkimukseen vastanneiden luokanopettajien kokemuksiin tutkimusaiheesta. Tutkimuksen alkuvaiheessa olin kuvitellut, että tutkimustulokset olisivat negatiivisemmin latautuneita, mutta myönteiseksi yllätykseksi tämän tutkimuksen luokanopettajat olivat kokeneet etäopetuksen suhteellisen positiiviseksi kokemukseksi.

LÄHTEET

Ahtiainen, Raisa, Asikainen, Mikko, Heikonen, Lauri, Hienonen, Ninja, Hotulainen, Risto, Lindfors, Pirjo, Lindgren, Esko Lintuvuori, Meri, Oinas, Sanna, Rimpelä, Arja, Vainikainen, Mari-Pauliina (2020). Koulunkäynti, opetus ja hyvinvointi kouluyhteisössä koronaepidemian aikana: Ensitulokset. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Alea, Lapada Aris, Fabrea, Miguel Frosyl, Roldan, Robledo Dave Arthur, Farooqi, Alam Zeba 2020. Teachers' Covid-19 Awareness, Distance Learning Education Experiences and Perceptions towards Institutional Readiness and Challenges.

<http://ijlter.net/index.php/ijlter/article/view/308/310> Viitattu 24.3.2022.

Anttila, Pirkko 1998. Tieteenfilosofiset perinteet ja koulukunnat. Teoksessa tutkimisen taito ja tiedon hankinta. <https://metodix.fi/2014/05/17/anttila-pirkko-tutkimisen-taito-ja-tiedon-hankinta/#2.3.2%20Hermeneuttinen%20tieteenperinne> Viitattu 23.3.2022.

Apriyanti, Chusna 2020. The parents role in guiding distance learning and the obstacle during covid-19 outbreak. <file:///C:/Users/kaisl/Downloads/9075-23999-1-PB.pdf> Viitattu 25.2.2022.

Basar, Tarik, Elyildirim, Eda 2022. The Role of Multimedia in Concept Learning from the Parents' Perspective (2022) <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1799257> Viitattu 25.2.2022

Bransford, John, Brown, Ann, Cocking, Rodney 2004. How People Learn, Brain, Mind, Experience and School. Juva: WS Bookwell Oy.

Cantell, Hannele 2017. Monialaisuuden haasteita ja mahdollisuuksia opettamisessa ja oppimisessa. Teoksessa Toom, Auli, Rautiainen, Matti & Tähtinen, Juhani (toim.) Toiveet ja todellisuus. Kasvatus osallisuutta ja oppimista rakentamassa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Eskola, Jari, Suoranta, Juha 2014. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

HEA, NEDIS & REA. 2020. Koulunkäynti, opetus ja hyvinvointi kouluyhteisössä koronaepidemian aikana: Ensitulokset.

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/324905/Raportti_ensituloksista_elokuu_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y Luettu 16.2.2022.

Hem och skola. (2020). Hur har föräldrar upplevt distansundervisningen under undantagsläget? https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/distansundervisning-i-coronatider_enkat_2104.pdf Luettu 23.2.2022.

Heriyanto, Yanuar Yoga Prasetyawan, Ika Krismayani. 2021. Distance learning information literacy: Undergraduate students experience distance learning during the COVID-19 setting. Indonesia: Diponegoro University.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko ja Sajavaara, Paula 2010. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy.

Ho, Jennifer, Thukral, Hetal 2012. Interactive radio instruction as a distance education approach in developing countries. Teoksessa Visser, Lya, Visser, Yusra, Amirault, Ray, Simonson, Michael (toim.) Trends and Issues in distance education. International perspectives, second edition. 2012.

Hytönen, Kirsi-Maria 2020. Erikoinen Kevät. Kasvatus ja Aika 14, (1), 2-3.

Isopahkala, S. (2020). "Etäopetukseen siirtyminen oli hurja operaatio" - Opetushallituksen pääjohtaja Heinosen ensimmäinen ajatus oli kysymys. Sirius, 2, 6–11.
<https://issuu.com/enorssi/docs/sirius0202/1> Luettu 11.2.2020.

Juhila, K. Laadullinen tutkimus ja teoria. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. [Laadullinen tutkimus ja teoria - Tietoaarkisto \(tuni.fi\)](#) Viitattu 16.2.2022.

Järvenoja, Hanna, Kurki, Kristiina, Järvelä, Sanna 2018. Motivoidutaan yhdessä. Teoksessa Salmela-Aro, Katariina (toim.) Motivaatio ja oppiminen. Keuruu; Otavan kirjapaino Oy.

Kangas, Marjaana, Kopisto, Kaisa, Krokfors, Leena 2016. Tulevaisuuden koulussa opitaan kaikkialla, yhdessä ja luovasti – elämää varten. Teoksessa Hannele Cantell & Arto Kallioniemi (toim.) Kansankynttilä keinulaudalla. Juva: PS-kustannus.

Kauppinen, Anneli 2013. Oppiminen, tilanteet ja vuorovaikutus. Teoksessa Kauppinen, Anneli (toim.) Oppimistilanteita ja vuorovaikutusta. Vantaa; Hansaprint Oy.

Keegan, Desmond 1996. Foundations of distance education. London; Routledge.
https://books.google.fi/books?id=nYkrTWDj5twC&pg=PR3&hl=fi&source=gbs_selected_pages&cad=2#v=onepage&q&f=false Viitattu 4.5.2022.

Keltikangas-Järvinen, Liisa 2011. Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot. Werner Söderström Oy.

Kohonen, Iina, Kuula-Luumi Arja ja Spoof Sanna-Kaisa 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa.

https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf

Viitattu 7.3.2022.

Korkeakivi, Riitta 2021. Poikkeusaika mutkisti yhteydenpitoa vanhempiin, lähitapaamisia odotetaan nyt kipeästi. Opettaja-lehti. <https://www.opettaja.fi/ajassa/poikkeusaika-mutkisti-yhteydenpitoa-vanhempiin-lahitapaamisia-odotetaan-nyt-kipeasti/> Viitattu 25.2.2022.

Korkeakivi, Riitta, Nissilä, Maija-Leena ja Tikkanen, Tiina 2021. Kuusi opettajaa eri koulutusasteilta kertoo, miten oppimisvelkaa yritetään kuroa kiinni. Opettaja -lehti.

<https://www.opettaja.fi/ajassa/kuusi-opettajaa-eri-koulutusasteilta-kertoo-miten-oppimisvelkaa-yritetaan-kuroa-kiinni/> viitattu 9.2.2022.

Kukkola, Jani 2018. Kokemuksen tutkimuksen metatiede: kokemuksen käsitteen käytön ja kokemuksen ehtojen tutkimus. Teoksessa Toikkanen, Jarkko, Virtanen, Ira toim. Kokemuksen tutkimus VI – Kokemuksen käsite ja käyttö.

https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63420/Kokemuksen_tutkimus_VI_Toikkane_n_Virtanen_pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y Viitattu 24.5.2022.

Laatikainen, T., Vapalahti, O., Kalland, M., Välijärvi, J., Huotilainen, M., Salmivalli, C. & Ollikainen, M. (2020). COVID-19-kriisin haitallisten vaikutusten ehkäiseminen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti: Valtioneuvoston COVID19-tiedepaneelin vastaukset valmisteluryhmän kysymyksiin.

Laurinolli, Heikki 2020. Loikkaus etäopetukseen oli pikaratkaisu ilman pidempää visiota.

<https://www.tuni.fi/fi/ajankohtaista/loikkaus-etaopetukseen-oli-pikaratkaisu-ilman-pidempaa-visiota> Viitattu 24.3.2022

Lerkkanen, Marja-Kristiina 2022. EduRescue – Peruskoulun kokemuksia etäopetuksesta.

Esitelmä Covid -19 pandemian jäljet suomalaisissa oppilaitoksissa ja perheissä seminaarissa 16.3.2022, Suomalaisen Tiedeakatemian kasvatus- ja psykologiatieteen ryhmä.

Leskisenoja, Eliisa 2017. Positiivisella kasvatuksella osallisuutta, hyvinvointia ja iloa koulutyöhön. Teoksessa Auli Toom, Matti Rautiainen & Juhani Tähtinen (toim.) Toiveet ja todellisuus – Kasvatus osallisuutta ja oppimista rakentamassa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Lonka, Kirsti 2017. Oivaltava oppiminen. Helsinki: Otava kirjapaino.

Lonka, Kirsti, Vaara, Lauri 2016. Yksin tekemisestä yhdessä tekemiseen. Teoksessa Cantell, Hannele, Kallioniemi, Arto (toim.) Kansankynttilä keinulaudalla. Juva; Bookwell Oy.

Mehrotra, Chandra, Hollister, C. David, McGahey, Lawrence 1998. Distance Learning. Principles for effective desing, delivery, and evaluation. California; Sage Publications.
<https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.ulapland.fi/lib/ulapland-ebooks/reader.action?docID=996466> Viitattu 4.5.2022.

Multisilta, Jari, Niemi, Hannele, Lavonen, Jari 2014. Miten suomalainen koulu valmistaa tulevaisuuteen? Teoksessa Niemi, Hannele, Multisilta, Jari (toim.) Rajaton luokkahuone. Juva: PS-kustannus.

Mäkipää, Toni, Hahl, Kaisa, Luodonpää-Manni, Milla 2021. Teachers' Perceptions of Assessment and Feedback Practices in Finland's Foreign Language Classes During the Covid-19 Pandemic. Center for Educational Policy Studies Journal 11 (2021): 1-22.
<https://www.proquest.com/docview/2584785915?pq-origsite=primo> Viitattu 23.2.2022.

Niemi, Hannele, Multisilta, Jari 2014. Koulu rajattomuuden keskellä. Teoksessa Niemi, Hannele & Multisilta, Jari (toim.) Rajaton luokkahuone. Juva: PS-kustannus.

Nurmi, Jari-Erik, Ahonen Timo, Heikki Lyytinen, Paula Lyytinen, Lea Pulkkinen, Isto Ruoppila 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. Jyväskylä: PS-kustannus.

OAJ (2020). Opetus koronan aikaan – Tiivistelmä OAJ:n kyselyn tuloksista. Opettajien Ammattijärjestö OAJ. Julkaistu 23.4.2020. Luettu 25.9.2021.
<https://www.oaj.fi/ajankohtaista/uutiset-ja-tiedotteet/2020/koronavirus-kysely/>

OKM, Opetus- ja kulttuuriministeriö, STM, Sosiaali- ja terveysministeriö & VNK, Valtioneuvoston viestintäosasto. 2020. Hallitus on todennut yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa Suomen olevan poikkeusoloissa koronavirusilanteen vuoksi. Tiedote 140/2020. <https://minedu.fi/-/10616/hallitus-totesi-suomenolevan-poikkeusoloissa-koronavirusilanteen-vuoksi> Viitattu 2.5.2022.

Opetushallitus. 2021. Perusopetuksen järjestäminen ja koronatilanteesta palautuminen 1.1.2022 alkaen <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetuksenjarjestaminen-ja-koronatilanteesta-palautuminen-112022-alkaen> Viitattu 29.3.2022

Opetushallitus. 2021. Varautuminen koronatilanteen jatkumiseen perusopetuksessa 1.1.2022 alkaen. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varautuminen-koronatilanteen-jatkumiseen-perusopetuksessa-112022-alkaen> Viitattu 29.3.2022

Piispanen, Maarika 2008. Hyvä oppimisympäristö. Oppilaiden, vanhempien ja opettajien hyvinvointien kohtaaminen peruskoulussa. Vaajakoski: Gummeruksen kirjapaino Oy. Luettu 16.9.2021. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/39883/978-951-39-4871-9.pdf?sequence=1>

POPS (2014) Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 2014. Opetushallitus.

Perusopetuslaki 628/1998. Annettu Helsingissä 21.8.1998

Puusa, Anu, Juuti, Pauli 2020. Laadullisen tutkimuksen olemus. Teoksessa Puusa, Anu, Juuti, Pauli (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Tallinna; Gaudeamus Oy.

Rabaglietti, Emanuela, Lattke, Lynda, Tesauri, Beatrice, Settanni, Michele, De Lorenzo, Aurelia 2021. A Balancing Act During Covid-19: Teachers' Self-Efficacy, Perception of Stress in the Distance Learning Experience.

<https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2021.644108/full> Viitattu 24.2.2022.

Rantala, Taina 2006. Oppimisen iloa etsimässä. Juva: WS Bookwell Oy.

Rasku-Puttonen, Helena 2013. Rutiinien ravistelua. Teoksessa Jääskelä, Päivikki, Klemola, Ulla, Lerkkanen, Marja-Kristiina, Poikkeus, Anna-Maija, Rasku-Puttonen, Helena, Eteläpelto, Anneli (toim.) Yhdessä parempaa pedagogiikkaa. Interaktiivisuus opetuksessa ja oppimisessa. Jyväskylä; Yliopistopaino.

Rauste-Von Wright, Maijaliisa, Von Wright, Johan, Soini, Tiina 2003. Oppiminen ja koulutus. Juva; WS Bookwell Oy.

Ruuska, Helena 2016. Tarvitaanko oppikirjoja? Oppikirja käsitteiden oppimisen perustana. Teoksessa Cantell, Hannele & Kallioniemi, Arto (toim.) Kansankynttilä keinulaudalla. Miten tulevaisuudessa opitaan ja opetetaan? Juva; Bookwell Oy.

Salmela-Aro, Katariina 2022. Hyvinvointivaje & Sosioemotionaaliset taidot – tutkimus. Esitelmä Covid -19 pandemian jäljet oppilaitoksissa ja perheissä seminaarissa 16.3.2022, Suomalaisen Tiedeakatemia kasvatus- ja psykologiatieteen ryhmä.

Salmela-Aro, Katariina 2018. Motivaatio ja oppiminen kulkevat käsikädessä. Teoksessa Salmela-Aro, Katariina (toim.) Motivaatio ja oppiminen. Keuruu; Otavan kirjapaino Oy.

Salmivalli, Christina 2022. Pandemian ensimmäinen aalto perusopetuksen oppilaiden kokemana. Esitelmä COVID -19 pandemian jäljet oppilaitoksissa ja perheissä seminaarissa 16.3.2022, Suomalaisen Tiedeakatemian kasvatus- ja psykologiatieteen ryhmä.

Sandberg, Erja 2020. Etäopetus – haaste ja mahdollisuus. Verraton – Adhd:n ja kehityksellisen kielihäiriön erikoislehti.

<https://www.aivoliitto.fi/verraton/artikkelit/etaopetus-haaste-ja-mahdollisuus/#9dd4761c>

Viitattu 25.2.2022.

Sergejeff, Johanna (2020). Kun oppilaista tuli yhdessä yössä kouluakäymättömiä - etäopetusta erityistilanteissa. e-Erika: Erityispedagogista tutkimusta ja koulutuksen arviointia. 1/2020.

Simonson, M., Seepersaud, D. J. (2019). Distance Education: Definition and Glossary of Terms, 4th Edition. Information Age Publishing.

Sormunen, Kati, Lavonen, Jari 2014. ”Voinko tehdä tämän puhelimella?” Mobiililaite personoidun luonnontieteiden oppimisen tukena. Teoksessa Niemi, Hannele, Multisilta, Jari (toim.) Rajaton luokkahuone. Juva; PS-kustannus.

STT info (2020) Asiantuntija: Etäopetus voimisti nuorten piileviä terveysongelmia

<https://www.sttinfo.fi/tiedote/asiantuntija-etaopetus-voimisti-nuorten-piilevia-terveysongelmia?publisherId=69817648&releaseId=69883116> Viitattu 24.3.2022

Sutela, Katja 2022. Näkyväksi tekemisen taito – Pedagoginen kohtaaminen opetuksessa. Keuruu; Otavan kirjapaino Oy.

Suomen Perustuslaki 11.6.1999/731.

Suomen Vanhempainliitto (2020). Mitä perheille kuuluu -kyselyn väliraportti. Julkaistu

21.4.2020. Luettu 11.2.2022. <https://vanhempainliitto.fi/wp-content/uploads/2020/04/Mita%CC%88-perheille-kuuluu-v%C3%A4liraportti-21.4.2020.pdf>

Susilawati & Supriyatno 2020. Online Learning Through WhatsApp Group in Improving Learning Motivation in the Era and Post Pandemic COVID -19. [http://repository.uin-](http://repository.uin-malang.ac.id/6923/1/6923%20jurnal%20UM%202020%2013670-20567-1-SM.pdf)

[malang.ac.id/6923/1/6923%20jurnal%20UM%202020%2013670-20567-1-SM.pdf](http://repository.uin-malang.ac.id/6923/1/6923%20jurnal%20UM%202020%2013670-20567-1-SM.pdf) Viitattu 21.2.2022.

Tikkanen, Tiina 2020. Vuorovaikutuksessa etäopetuksen avain. Opettaja -lehti.
<https://www.opettaja.fi/tyossa/vuorovaikutuksessa-etaopetuksen-avain/> Viitattu 9.2.2022.

Toom, Auli & Pyhäلتö, Kirsi 2013. Opetus koulun arjessa: osallistavan pedagogiikan ja oppilaiden oppimisprosessiin kiinnittymisen välisestä suhteesta. Teoksessa Oppiminen ja pedagogiset käytännöt varhaiskasvatuksesta perusopetukseen. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy.

Traxler, John 2018. Dinstance Learning – Predictions and Possibilities.
[file:///C:/Users/kaisl/AppData/Local/Packages/microsoft.windowscommunicationsapps_8wekyb3d8bbwe/LocalState/Files/S0/1/Attachments/Kaislakertulle1\[184\].pdf](file:///C:/Users/kaisl/AppData/Local/Packages/microsoft.windowscommunicationsapps_8wekyb3d8bbwe/LocalState/Files/S0/1/Attachments/Kaislakertulle1[184].pdf) Viitattu 19.5.2022.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi: Uudistettu laitos. Helsinki; Kustannusosakeyhtiö Tammi.

UNICEF (2017) How does the time children spend using digital technology impact their mental well-being, social relationships and physical activity? An evidence-focused literature review. <https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/Children-digital-technology-wellbeing.pdf> Viitattu 24.3.2022

Valtioneuvosto (2020). Lasten ja nuorten hyvinvointi koronakriisin jälkihoidossa: Lapsistrategian koronatyöryhmän raportti lapsen oikeuksien toteutumisesta 24.6.2020, Valtioneuvoston julkaisuja 2020:21.

Vuorio, Jaakko, Ranta, Matti, Koskinen, Kimmo, Nevalainen-Sumkin, Tuula, Helminen, Juho, Anni, Miettunen 2021. Etäopetuksen tilannekuva koronapandemiassa vuonna 2020. Opetushallitus.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/31605670%20OPH%20Et%C3%A4opetukseen%20tilannekuva%20koronapandemiassa%20vuonna%202020%20verkkojulkaisu_21_03_30_0.pdf

YLE. (16.3.2020). Hallitus sulkee koulut, rajojen sulkemisen valmistelu aloitetaan – Yle seurasi hetki hetkeltä. YLE Uutispalvelut. <https://yle.fi/uutiset/3-11259549> Viitattu 28.3.2022

LIITTEET

KYSELYLOMAKE

Luokanopettajien kokemuksia etäopetuksesta poikkeusolojen aikana

SAATETEKSTI

Olen maisterivaiheen luokanopettajaopiskelija Lapin yliopistosta ja tutkin Pro Gradu -tutkielmassani luokanopettajien kokemuksia etäopetuksesta poikkeusolojen aikana. Mielipiteesi on tärkeä, koska vain tutkimalla opettajien kokemuksia, voidaan saada arvokasta tietoa etäopetuksen pedagogisista ratkaisuista sekä etäopetuksesta oppimisympäristönä opettajien näkökulmasta.

Vastaukset tallennetaan ja käsitellään anonyymeinä tutkimuseettisen ohjeistuksen mukaisesti, eli tuloksia ei voida yhdistää yksittäiseen vastaajaan.

Kiitoksia vastauksistasi.

Tutkimuksen tekijä: Kaislakerttu Hiipakka, kjarvela@ulapland.fi

Kysymykset

Vastaajan ikä: _____

Sukupuoli: nainen/mies/muu/en halua kertoa

Maakunta, jossa työskentelet:

Uusimaa / Varsinais-Suomi / Satakunta / Häme / Pirkanmaa / Päijät-Häme / Kymenlaakso / Etelä-Karjala / Etelä-Savo / Pohjois-Savo / Pohjois-Karjala / Keski-Suomi / Etelä-Pohjanmaa / Pohjanmaa / Keski-Pohjanmaa / Pohjois-Pohjanmaa / Kainuu / Lappi / Ahvenanmaa

1. Kuinka monta vuotta olet toiminut opettajana?
2. Mitä luokkaa opetat?
3. Millaisena olet kokenut **vuorovaikutuksen toteutumisen** oppilaiden kanssa etäopetuksessa?
4. Millaisena **oppilaiden etätyöskentely** on näyttäytynyt opettajan näkökulmasta opiskelutaitoja ja oppimista ajatellen?

5. Millaisia näkemyksiä sinulle muotoutui **aikuisten/huoltajien tuesta** oppilaille etäopetuksen aikana?
6. Miten **erityisen tuen piirissä olevien oppilaiden tuen tarve** huomioitiin etäopetuksessa?
7. Millaisia **pedagogisia oivalluksia** olet kohdannut tämän kevään etäopetuksen aikana?
8. Millaisia **pedagogisia ongelmia** olet kohdannut etäopetuksen aikana?
9. Millaisia **opetusvälineitä ja materiaaleja** olet hyödyntänyt etäopetuksessa?
10. Millaisia **puutteita etäopetuksen järjestämisessä** on tullut esiin?
11. Millaisia **positiivisia huomioita** etäopetuksesta voit esittää kevään 2020 kokemusten perusteella?
12. Millä tavoin etäopetukseen siirtyminen on mahdollisesti muuttanut **aikaisempia käsityksiäsi etäopetuksesta?**
13. Kerro muita huomioita etäopetukseen liittyen.